

S'Esclop

II època, any IV

3,25 €

Quadern cultural

20

Títol: "Caña"

Òscar Aguilera
Sebastià Bennàssar
Blai Bonet
Xavier Carbonell
Carles Guinovart
M. Àngel Lladó
Josep M. Llompart
Andreu Manresa
Joan Manresa
Llorenç Moyà
Bernat Nadal
Joan Perelló
Pierre Perrin
Josep Piera
Josep Pizà
Francesca Pujol
P. Rosselló Bover
Carles Rebassa
Montserrat Rodés
Sinto Serra
Guillem Simó
Maties Tugores
Jorge Ulanovsky
Pau Vadell
A. Vidal Ferrando
Il·lustracions:
Àngel Baldovino
Miquel Cerdà
Crespí i Alemany
Lluís Florenç
Francesc Florit
Joan
Lluís Maicas
Joan Marí
Antoni Mas
Alfons Mucha
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Jorge Ulanovsky
Pau Vadell
Magdalena Vidal

Ad. lib. ----- Dm9

Da Capo

Melodia: J. M. Llompart. Música: Sinto Serra

CAÑA

Les llàgrimes

caragols a la pell.

Canten

follets negres del temps.

Voguen per l'aire

papallones del gemec.

Les sis cordes de l'ànima

tremolen a la porta del vent.

Josep M. Llompart

Spiritual (1992)

Editor: **S'Esclop**
associació cultural

Director:
Joan Fullana
<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop

Apartat de correus 332
07181 Palmanova (Calvià)
Telèfons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax:
971 - 734012
<sesclop@hotmail.com>

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Sinto Serra

Disseny:
Joan Fullana &
Miquel J. Servera

Tractament d'imatges:
Miquel Ensenyat
Iñaki Macià
Miquel J. Servera

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300

S'Esclop VI Aniversari 1999 - 2005

ÒSCAR AGUILERA I MESTRE	23
SEBASTIÀ BENNÀSSAR	29
BLAI BONET	8
XAVIER CARBONELL CASTELL	14
CARLES GUINOVART	16 i 17
MIQUEL ÀNGEL LLADÓ RIBAS	20 i 21
JOSEP M. LLOMPART	1
ANDREU MANRESA	30 i 31
JOAN MANRESA	32
LLORENÇ MOYÀ GILABERT	3
BERNAT NADAL	18
JOAN PERELLÓ I GINARD	34
PIERRE PERRIN	33
JOSEP PIERA	8
JOSEP PIZÀ I VIDAL	12 i 13
FRANCESCA PUJOL FIGUERA	28
PERE ROSSELLÓ BOVER	26 i 27
CARLES REBASSA	6
MONTSERRAT RODÉS	25
SINTO SERRA	1
GUILLEM SIMÓ	15
MATIES TUGORES I GARAU	33
JORGE ULANOVSKY	22
PAU VADELL I VALLBONA	7
ANTONI VIDAL FERRANDO	4 i 5
<i>IL·LUSTRACIONS:</i>	
ÁNGEL BALDOVINO	17
MIQUEL CERDÀ	19
CRESPI I ALEMANY	20
LLUÍS FLORENÇ	36
FRANCESC FLORIT NIN	21
JOAN	3 i 29
LLUÍS MAICAS	19
JOAN MARÍ I VIDAL	31
ANTONI MAS ROIG	5
ALFONS MUCHA	26 i 27
GASPAR SERVERA	11
MIQUEL J. SERVERA	25
JORGE ULANOVSKY	22
PAU VADELL I VALLBONA	7
MAGDALENA VIDAL	35

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no tornarà els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista tampoc no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'ha fet un tiratge de 550 exemplars. S'Esclop, Associació cultural no gaudeix del suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal.

INVOCACIÓ A SANT JORDI

Mirall de cavallers, senyor Sant Jordi,
que amb la llança arborada el món sotjau,
menau les llances de la xeixa i l'ordi,
elles que lluiten per guanyar la pau.

Esperó místic, ànima senzilla
vós que comptau les lluites per trofeus,
defensau com ja mai vostra Pubilla,
que el drac udola i és a vostres peus.

Cavaller d'elm lluent com la guspira,
en la dissort donau a l'esperit
la sonora dolcesa de la lira
i l'ardidesa del broquer ferit.

Espill, mai no esblaimat, d'altres imatges,
ompliu de benaurança el pit sofert
i feu-nos veritat els bells miratges
que omplen sovint de llum el cor desert.

Llança de fortitud, senyor Sant Jordi,
quan d'amor pur es trobi el cor ferit
punyiu-lo encar i feu que amb ell concordi
la rosa esbalaïda del sentit.

Abril 1947.

Llorenç Moyà Gilabert

De la part titulada *Endreces* del llibre *La bona terra*, amb un *Pòrtic* signat l'abril de 1949 per Guillem Colom, i imprès a la Impremta «Mossèn Alcover»; va ser publicat l'any 1949, dins «Les Illes d'Or», per l'Editorial Moll de Palma.

23 d'abril de 2005 - Sant Jordi -

El pensament poètic de Blai Bonet

És evident que, a la majoria dels que som aquí, ens uneix, almanco, una cosa: la fascinació per Blai Bonet. Una fascinació que difícilment sabríem precisar fins a quin punt prové de la seva qualitat humana o de la seva qualitat literària. Però crec que estariem d'acord a relacionar-la amb el seu extraordinari prestigi. A partir d'aquí, tal vegada, el millor que podríem fer seria deixar que ell mateix en ajudàs a aclarir-nos. Segons Blai Bonet, el prestigi d'un escriptor surt de la seva presència humana, independentment de la qualitat dels seus escrits. Ell pensava que el que realment dóna categoria és tenir una presència humana que convertesqui en poètic l'entorn, que faci pensar la gent, que ens ajudi a enamorar-nos de l'art i a ser, de cada dia, més nous.

Llavors, al marge, els escriptors tenen una obra, una obra que ningú mai no deslligarà del prestigi humà. Pensava que el que importa d'un artista és la imatge que deixa de si mateix, i que el prestigi només ve quan l'obra i la persona van junts. Per això, ell en tenia tant; i per això, se'ns fa tan difícil anomenar-lo sense tenir present els seus llibres. De la mateixa manera que els seus llibres ens el fan present a diari, i no ens acostumarem mai a pensar que ja no espera que toquem el timbre del seu apartament de Cala Figuera, o que marquem el seu número de telèfon, per oferir-nos aquells tres dons profètics que tenia: el do de la presència, el do de la paraula, i el do de la genialitat. Si ara ens poguéssim dir el què pensa, d'aquest homenatge, segurament es posaria irònic, li brillarien les ninetes eternament adolescents d'aquells ulls picassians, i ens enviaria a ocupar-nos d'alguna cosa més substantiva. Com, per exemple, a llegir vint minuts en les pàgines existencials de la vida diària, o a tocar una pell. Aleshores, li hauríem d'explicar que, en realitat, l'homenatge d'avui no el retem exactament a Blai Bonet (que sempre va estar molt per sobre d'aquestes coses i, com que duia un rei a dins el cos, no les necessitava); que l'homenatge d'avui, ens el retem a nosaltres mateixos, per felicitar-nos d'haver tengut accés a l'herència dels textos superlatius, de foc central, inimitables amb què ens va voler obsequiar. A nosaltres mateixos, i a la llengua catalana. Només les cultures capdavanteres es poden permetre el luxe d'engrandir el patrimoni de la humanitat amb una obra de les dimensions de la de Blai Bonet. Des que existeixen els *Quatre poemes de Setmana Santa*, *L'Evangeli segons un de tants*, *Nova York*, *El mar* o *Mister Evasió* ningú

ja no pot afirmar que no té motius per aprendre català. Si la civilització no és una broma física, -tal com deia en Blai que són les avantguardes-, si encara queden intel·lectuals com aquell Unamuno que va aprendre danès per assaborir molt més bé Kierkegaard, no és possible que no es vulguin llegir tots aquests títols en la seva versió original, la que conserva el ferro i les dàlies del talent de l'autor. Un talent que era l'anunci d'una disponibilitat davant el cosmos. Però també l'efecte d'un pensament poètic, al qual m'agradaria referir-me, encara que sigui d'una manera molt esquemàtica, l'única que em permet el temps de què dispos. Per fer-ho, em valdré d'una llarga xerrada que tenguérem, fa devers un any, a partir d'un bloc de preguntes que havia preparat expressament per entrevistar-lo. Tot i que Blai Bonet improvisava les seves respostes, s'expressà d'una manera brillant, que em semblaria una irreverència no uti-

litzar textualment el que em va dir. Per això, i pel greu que em sabia manipular-lo, el deixaré parlar a ell:

*“...a llegir vint minuts en
les pàgines existencials
de la vida diària,
o a tocar una pell...”*

“La meua intenció de quan escric és la de fer llum al qui em llegeix. Vull il·luminar una mica la realitat, donar-li un poc més de claror de la que té, fer-la notar. Un dels elements bàsics de la poesia de tots els temps és fer notar la realitat (...) Quan escriuen un poema és per aclarir-se a si mateixos. No a si mateixos, en segons quin sentit, sinó en el sentit d'aclarir-se el món. Però, com que no pots ser per tot el món, t'has de limitar a l'espai que tens. Tens un espai que és petit i el recompons. D'aquesta manera recompons el món, en fas una síntesi. Una cosa que un assagista necessita explicar amb cent-cinquanta pàgines, un poeta ho resumeix amb una retxa i mitja. Per exemple, hi ha un moment de Hölderlin que diu: “Qui aspira a la sublimitat s'ha de decantar per la vitalitat”. Aquest home, amb una retxa, va aclarir el que no havien aclarit tots els filòsofs plegats. Per fer una síntesi tan ràpida, ha de ser a través d'una experiència seva d'haver aspirat a la sublimitat, i veure que l'havia de trobar a través de les coses que tocava. No pots aspirar a la sublimitat mirant les estrelles. Hi aspirem fregant una persona o menjant una poma (...) Una altra cosa que desitges fer és treure les teranyines del cervell. La humanitat duu moltes teranyines: de tradicions, de religions, de tabús... Llavors, amb un poema d'aquests tan ben fets, que, en deu retxes, diuen el que no diu sant Tomàs, el que fas és treure una quantitat de teranyines del cervell del qui ho llegeix (...) Amb la poesia també aconseguixes

Antoni Mas, dibuix a llapis

abolir el misteri. El misteri és la decadència. En canvi, les coses tenen tendència a ser clares. Quan la poesia ho és de bon de veres, aclareix el misteri, l'aboleix. Em referesc al misteri en el sentit que jo el consider; és a dir, en el sentit negatiu. És una peresa mental dir això és un misteri. És por d'entrar-hi. Quan hi has entrat, veus que era un parany maquinat pels poderosos, alguna lletjura o el que sigui... Però això d'abolir el misteri, jo crec que és una de les missions més grans de l'artista (...) La poesia no existeix de la mateixa manera que existeix un pi. És l'aspiració de totes les coses. Aquell "*sonno di una cosa*", el voler ser més. La nostra aspiració és voler ser més".

Una cosa que em va agradar molt escriure és "el sant voler". Seriem a una època prodigiosa si tothom escrigués aquest "sant voler", aquesta aspiració. La vida n'està plena d'exemples. Tu mira aquestes dones que pareixen neurastèniques i, amb un llautó, comencen a fregar i a fregar perquè quedi brillant. Fa mitja hora que el llautó resplendeix i encara freguen. Això és la poesia al més alt nivell. Perquè allò que poleixen ja no és el llautó, poleixen el seu esperit. La poesia és exactament això, aquest frenesí per fer-ho tot més lluent (...) En principi, el que se sembla més a un poema és la música. La música també és una aspiració. Tu cluques els ulls i sents la simfonia número tres de Brahms i veus que allò és una aspiració. Aspires a una cosa i no saps a què, perquè no hi ha paraules. Però tu cluques

els ulls i sents l'aspiració d'aquella persona... Gemecs inenarrables, gemecs inenarrables de l'esperit són tant la música com la poesia (...) Entre la raó i la poesia no hi ha cap relació. La poesia, la música, els components més importants de la gent, tot el que és una gran acció, amb el que té que veure és amb l'inconscient. De la raó, en surten decrets-lleis, en surten les acadèmies, en surten senats i congressos. Però a l'art, els components més genials surten de l'inconscient. D'això que nosaltres en deim l'inconscient i, en canvi, és una realitat enorme. Una realitat que no sabem expressar més que amb aquesta paraula. La vertadera raó de l'home és aquest fons irracional. El món acadèmic o el món jurídic estan fets amb la raó. Ara, els actors humans són humans. El que passa és que, després, a tot això, li hem de donar una forma. Tant si parles del component humà com de l'art, es tracta de donar forma a aquest fons irracional. Naturalment, en poesia la forma és essencial".

Amics, quaranta-dos dies després de tornar orfes, el nostre consol és saber que Blai Bonet és una realitat més immensa que mai. Com que creia, sobretot, en la vida no ens va deixar cap epitafi. Era la seva manera de dir: "No tengueu por".

Antoni Vidal Ferrando

ANTONI VIDAL FERRANDO va llegir aquest text a l'**Homenatge a Blai Bonet**, celebrat en la IX Setmana del Llibre en Català, i, els que feim **S'Esclop**, aleshores, el vàrem publicar en el núm.13 de «La Veu» de Calvià (01-02-2001)

El poeta censurat pel seu amic

*Abans de dir "Estimeu-vos" (...)
tot de vegades he dit "no tingueu por"
i mai no t'ho has pres com un manament.*

Blai Bonet

1

Si et poses a davant la meva porta,
la tanques amb la teva por de claus
i em contes contes d'orgues i gripaus,
¿com podré, jo, parlar amb la veu forta?
¿O he d'anar a peu i amb la cama torta,
tranquil·litzar-te amb quatre mots suaus
per no sentir-nos súbdits ni esclaus
que alenen d'un envit de pell somorta?

¿Com podré caminar si em dius que vagi
amb el cap alt i la senyera nova
i em clous l'abeurador perquè no ragi?
Tu esclafes el bessó, prens just la clova
i amb l'Entusiasme en fas cordat de bova
per seure-hi, temerós, fins que no n'hi hagi.

2

Tu em dones la raó quan me la llesves.
La llenca infecta feta de païra
és nafra que supura de censura
i et queda cangrenant-se en les mans teves.
Fes compte de tes mans, ¿però i les meves?,
¿i els dits dels qui esterrossen terra dura
i porten pes d'alè i de ferradura,
no hi són, que els seus ulls àlgids ja no els preves?

Serem humils, 'nirem a la victòria;
no en dubtis un instant: la multitud
esguerrerà, feliç, la por, l'escòria,
plor serà pler, silenci plenitud.
Creu-me, amic. No em diguis més que em tud
quan mot de ver, oh, tremolor irrisòria.

- Inèdits -

Carles Rebassa

La mustietat de la nostra catalanitat, fotografia de Pau Vadell

.... en Blai, segur.

Si en Blai fos aquí ploraria,
se'n riuria de mi i del que escric,
però ploraria perquè la mar no penetra,
és penetrada;
encara dirà: hi ha llum literària
però mor.
Observaria l'exterior de les coses,
les mirades fondes i sacoses dels ulls,
però veuria les cases buides de camilles.
Ara per ara puc dir que el mobilet del padrí s'acaba el pistó,
la mar és lluny per anar-hi a peu,
l'aire és salabrós,
però en Blai, si fos aquí, ploraria.

Pau Vadell i Vallbona

Blai Bonet

Aquest escrit vol ser un cant de vida i no cap recordatori de dol ni cap plany fúnebre. Perquè no he sentit dolor en saber la mort de Blai Bonet: he sentit un desig renovat de rellegir-lo, d'escollar-lo en mi fet poesia. No t'has mort, Blai Bonet de Santanyí, vell àngel foll, jove poeta que amb els ulls tocaves el cel tant de nit com de dia. No t'has mort, encara que ho diu la ràdio, ho diu la tele, ho diuen els diaris i els amics que em truquen per compartir el dol de les paraules davant la teua absència. Tots diuen que t'has mort, però no és cert. Jo no me'ls crec, perquè sé de veritat de la bona que tu no ets mort, que allò que mor en tu no és verament el que et fa Tu, que en tu només mor l'aparença de l'home que ens guardava paraules, dites des de l'ànima innocent encarnada en un rostre tot ulls de tant mirar l'horitzó immens de la mar blava. Si hi ha cel i hi ha Déu, tu ja hi eres en un lloc preferent, de fa molt temps. Tu ja hi eres, jo iós de gaudir de ment la vida plena. Per als que t'hem llegit, et llegim i et seguirem llegint, la teua companyia aparaulada ara encara és més pura, més intensa, més transparent en el deliri.

Josep Piera

Fragment de l'article
aparegut a la revista
«Caràcters», núm. 2.

Hi ha coses, com hi ha roses, Àlex Susanna, que, a més de ser el que són, signifiquen: tenyeixen el cos, aquest de la memòria de la terra, aquest cos de les passes que arriben al lloc creat abans que el viatge...

A mi, tant m'era:
la taula de figuera, la cadira de nord,
eren les crosses del meu pensament
que respirava sense pensar en mi...

Escrivia a mà blanca, la lletra n'era blava,
com el cel de la respiració.
Adesiara la mà, la que dóna,
s'aturava damunt del seu paper...
Jo tot sencer aixecava el cap dels peus,
el cap de la cintura, el cap dels ulls:
era jo: mirava el color
darrere de la finestra que mira l'any
dins el corral,
on els geranis fan el que saben fer.

Des de la vidriera, que posava cristall de carrer,
«¿poden entrar?». Tots els verds del corral eren el corral verd.
«¿Qui hi ha aquí?».
El llit verd, blanc i verd callava
damunt les cames de llenyam de nord.
Vaig sortir jo, acompanyat per mi...
Tu tot d'una em donares el teu nom,
el teu poble,
que en el seu nom tenia el campanar.
Jo et vaig donar una cadira.
Jo vaig pensar en la mort,
la meua, la segura, assegurada,
com la verdor a un xiprer,
perquè, en veure't, vaig ulla
la meua mirada, que era arribada:
eres tu, eres tu: no eres els meus ulls,
els dos que han de ser clots a dins d'un clot,
davall d'una llosa amb una misèria d'herba
i el nom fred,
aturat i de pedra després de les vocals...,
de pedra i aturat després de ser estimat.

(fragment)

Blai Bonet**- Biobibliografia mínima -****De Teatre del Gran Verd.**

1a. edició, Guaret, Campos (Mallorca), 1983

- AA. VV. *Blai Bonet. A l'ombra de l'esperit*. Palma. Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, 1989.
- AA. VV. *Bartomeu Rosselló-Pòrcel i Blai Bonet*. Articles de Josep Romeu i Figueras, Josep Palau i Fabre, Joan Mas i Vives, Roberto Mosquera, Jaume Manresa Quetglas, Antoni Prats, Antoni Nadal, Pere Rosselló Bover, Sebastià Alzamora, Àlex Susanna, Margalida Pons, Xavier Lloveras, Biel Mesquida, Miquel Pons. Palma, UIB, dept. de Filologia Catalana i Lingüística General - Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Biblioteca Miquel dels Sants Oliver, 14), 2000.
- Albertí, Josep. *Blai Bonet. Un poeta digerit*. «Reduccions», núm. 14. Vic: setembre 1981:43-64.
- Busquets i Grabulosa, Lluís. *Blai Bonet entre la follia i la transcendència*. Entrevista a *Plomes catalanes d'avui*. St. Boi de Llobregat, Edicions del Mall, 1982.
- Coca, Jordi. *Blai Bonet, el fons del mar*. «Serra d'Or», núm. 256, gener 1981.
- Espriu, Salvador. Pròleg a *Cant Espiritual*. Barcelona, Proa, 1953.
- Graells, Guillem-Jordi. *La narrativa illenca de postguerra*. «Randa». *Literatura de postguerra a Mallorca*, núm. 13. Barcelona, Curial, 1982.
- Mas i Vives, Joan. *La Generación del 27 i els poetes mallorquins dels anys 50*. Actes del VI Col·loqui Internacional de Llengua i literatura Catalanes. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.
- Mir, Gregori. *Literatura i societat a la Mallorca de postguerra*. Palma, Ed. Moll, 1970.
- Rosselló, Pere. Estudi introductori a *Mister Evasió*. València, Tres i Quatre, 1987.

**SALVEM
LA
REAL**

www.salvemlareal.org

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici*

Viatja amb nosaltres

Jaume Pizà

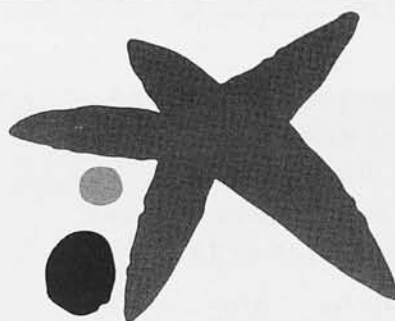
C/ Francesc de Borja Moll, núm. 6, baixos

07003 Palma

Tel. 971 21 45 10 - Fax 971 7198 66

Mòbil 659 498 769

beluga@arrakis.es

"la Caixa"

**235 Oficines
al seu servici**

Joan & Pedro

ES TALLER

*CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA*

Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma
Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui
els serveis que posam a l'abast
dels interessats en Poesia i
Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

*Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca*

Pàrquing a 50 metres

Blai Bonet, en quatre pinzellades

Blai Bonet va néixer l'any 1926 a Santanyí. Aquest poeta, novel·lista, dramaturg i crític d'art és considerat com una de les figures cabdals dins la literatura moderna en català.

B Col·laborador esporàdic en la premsa mallorquina, en els seus articles d'opinió sempre es transpuava un cert toc de genialitat i estaven tenyits d'alè poètic.

A l'edat de deu anys, Blai Bonet ingressà al seminari de Palma, on va conèixer la cultura clàssica i va entrar en contacte amb la literatura. Als desset anys, a desgrat de la seva predisposició per l'estudi, degut a la tuberculosi, hagué d'abandonar el seminari; aquella greu malaltia marcaria profundament tota la seva trajectòria vital i la seva obra, i, al llarg d'una dècada, no va poder exercir cap activitat. Quan estava hospitalitzat al sanatori de Caubet, començà a escriure *El mar*.

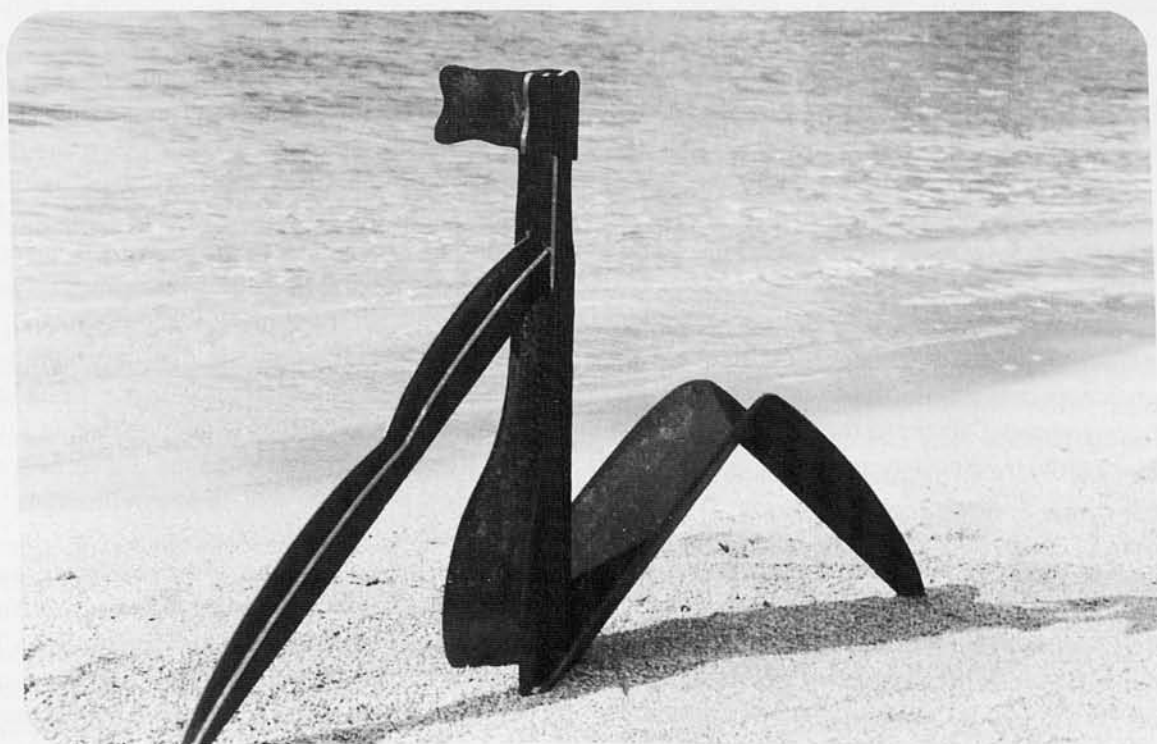
En tornar a la vila natal, l'apotecari i escriptor de Santanyí, Bernat Vidal, l'ajudà en la seva formació. La part més extensa de la seva producció correspon a la poesia, i la seva opera prima representà una indiscutible novetat que, poc després, va confirmar amb *Quatre poemes de Setmana Santa* (1950). Més endavant, publicaria *Entre el coral i l'espiga* (1952) i *Cant Espiritual* (1953).

Emmalaltí de nou de tuberculosi i, gràcies a l'ajuda d'alguns intel·lectuals catalans, pogué traslladar-se a Barcelona, on es trobaria amb Joan Oliver i Carles Riba. En aquella època va escriure *Comèdia* (1960), *L'Evangeli, segons un de tants* (1967) i també publicà l'obra teatral *Paresceve* (1957).

D'altra banda, Blai Bonet va tocar altres vessants literàries i, així mateix, es va dedicar a la narrativa: *Haceldama* (1959), *Judes i la primavera* (1963). En aquesta darrera obra - escrita a Barcelona i Mallorca durant els difícils anys 1961 i 1962 - narra, en segona persona, les vides de personatges d'un poble mallorquí de la postguerra, però, es fixa, en especial, en les vivències d'en Salvador, que és un seminarista que en haver d'abandonar els estudis eclesiàstics, se'n va cap a Barcelona, on, per mitjà d'una mirada sensible, descriu, juntament al descobriment d'una immensa metròpoli, altres caires vitals com la iniciació a la sexualitat. Dins aquesta narració, destaca l'actitud contemplativa de qui pateix una greu malaltia i aconsegueix la pau interior.

En haver publicat *Mister Evasió* (1969), es va retirar a Santanyí. L'any 1972, va editar la novel·la *Si jo fos fuster i tu et diguessis Maria* i, més tard, es publicarien els diaris *Els ulls* (1973), *La mirada* (1975) i *La motivació i el film* (1990) i *Pere Pau* (1992), als que seguiren alguns altres poemaris: *Els fets* (1974), *El cant de l'arc* (1979), *El Poder i la Verdor* (1981) i *El jove* (1987). Un altre aspecte destacable de l'obra de Blai Bonet es la crítica artística: *Tàpies* (1964), *Tomeu Pons* (1978) i *Miquel del desert* (1992).

R.

Gaspar Servera, escultura en ferro

L'ENTREVISTA

GABRIEL JANER MANILA (Algaida, Mallorca, 1940) és llicenciat en Lletres, doctor en Pedagogia per la Universitat de Barcelona, catedràtic d'Antropologia de l'Educació a la Universitat de les Illes Balears, president de l'Institut d'Estudis Balearics -organisme recentment creat pel Govern de les Illes Balears- i escriptor. L'any 1967, es dona a conèixer amb *L'abisme*, premi «Ciutat de Palma» de novel·la. D'aleshores ençà, la seva producció novel·lística és contínua: *Els alicorns*, *La vida, tan obscura*, *Els jardins incendiats*, *Estàtues sobre el mar...* S'ha dedicat a la investigació en el camp de l'antropologia i és un autor destacat de narrativa infantil i juvenil, gènere en el qual ha obtingut importants premis, d'entre els quals podem destacar-ne el «Josep M. Folch i Torres», 1975, per *El rei Gaspar*, el «Nacional de Literatura Juvenil» del Ministeri de Cultura, 1988, per *Tot quan veus és el mar*, distinció que tornà a rebre l'any 1994 per *Han cremat el mar*. Amb *Els rius de la lluna*, obtingué el premi «Edebé», 1991. Per dues vegades, l'any 1988 i 1994, ha estat nomenat candidat de l'Estat Espanyol al Premi Internacional de Literatura Infantil i Juvenil «Hans Christian Andersen».

-Aproximadament un centenar de llibres publicats, molt sovint premiat, habitualment traduït a altres llengües...; què és el que l'empeny a seguir creant?

-Allò que fonamentalment m'empeny és una voluntat ferma d'explicar-me el món i d'explicar-lo a la gent a través de les històries que invent, dels personatges que cerc construir... Tract de donar sentit a un món absurd i caòtic. És a través de l'ordenació que en faig, quan escric una història, que aquest món, aquest fragment de realitat, té sentit.

-Com valora el fet d'haver estat dos cops nomenat per l'Estat Espanyol al prestigiós premi internacional infantil i juvenil «Hans Christian Andersen»?

-És molt complicat, i hi entra un factor d'atzar i de fortuna. Haig de confessar que, a pesar de tot, la fortuna m'ha acompanyat en moltes ocasions al llarg de la meua vida d'escriptor. Que et proposin com a candidat de l'Estat Espanyol al premi internacional «Andersen», i que això succeeixi, endemés, dues vegades, és pur atzar i sort, perquè hi ha molta gent l'obra de la qual ho mereix igualment o més. A l'Estat Espanyol, perquè et proposin per a l'«Andersen», s'han d'avenir totes les delegacions de l'IBBY, que són les que proposen els candidats; perquè no sols hi ha una delegació a nivell d'estat, sinó que n'hi ha una de cultura castellana, una de cultura catalana, una de cultura gallega i una altra de cultura basca. Aleshores, els representants d'aquestes quatre delegacions s'han de posar d'acord, perquè aquella persona sigui el candidat, i això, com pots suposar, és complicadíssim. Per tant, pens que només l'atzar i la fortuna varen fer que jo en fos el candidat en dues ocasions.

-Vostè és també membre de l'IBBY. Ens podria explicar què és l'IBBY?

-L'IBBY és l'organisme internacional dedicat a la literatura infantil i juvenil més important del món, està per tots els continents, l'objectiu del qual és difondre

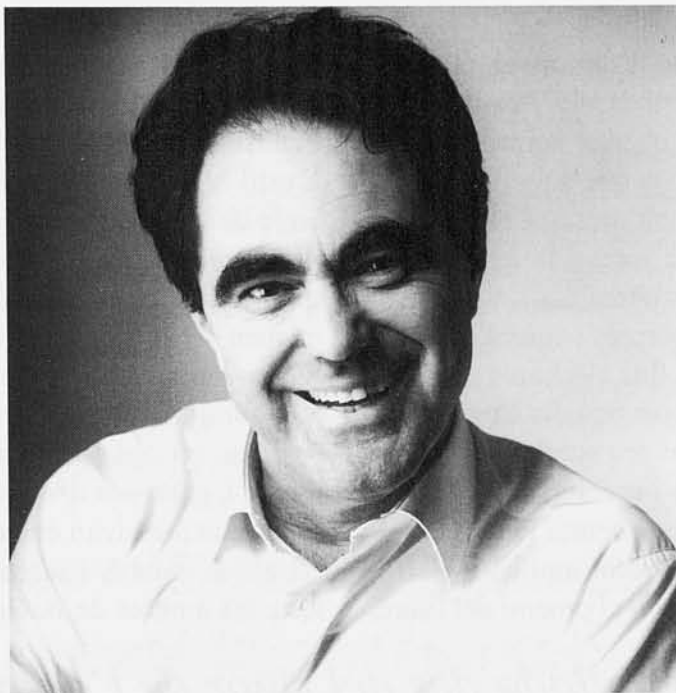
i promoure la lectura de textos de qualitat per a la infantesa i la joventut. El fundà una senyora suïssa després de la segona guerra mundial, perquè va pensar que, després de tants desastres com havien succeït, tanta tragèdia després de dues guerres mundials, potser l'educació, i en particular l'educació a través de la lectura, podia aconseguir persones no bel·licoses disposades a lluitar i treballar pel bon enteniment entre la gent. L'IBBY fa congressos cada dos anys, i és l'organisme que dona el premi «Andersen». Fa devers dos anys, es va triar un llibre meu com a llibre d'honor, fet que em va satisfer molt i em va donar una gran alegria. El llibre es diu *Samba per a un menino da rua*.

-Com veu l'estat de les lletres catalanes a les Illes Balears?

-Aquí, a les nostres Illes, hi ha molta de gent amb inquietuds literàries, i això és molt positiu. Hi ha molta de gent que escriu o que comença a escriure, que vol escriure, que vol fer literatura a partir de la realitat en què viu, del món en què es troba, de les experiències o de les imaginacions que té... Això és molt positiu. El que passa és que aquesta literatura que s'inicia, no madurarà, no arribarà a ser una literatura sòlida, si no és a partir de molt de treball. Evidentment que hi ha d'haver intel·ligència -basta una intel·ligència normal- i preparació, perquè hi ha d'haver lectures...; però, sobretot, hi ha d'haver esforç: només amb el treball constant, i la lluita per aconseguir-ho, s'arriba a la maduresa literària a la qual tots hem de voler aspirar. Tenim exemples extraordinaris d'una literatura madura i sòlida; però és la gent que ve, la joventut, la gent fresca que arriba, la que ha d'anar ocupant els llocs que els correspon dins la nostra literatura.

-Què suposaria per a les nostres lletres que un escriptor en llengua catalana aconseguís el Nobel?

-Pens que no n'hem de fer una exageració. La literatura catalana, ha tengut i té molts d'escriptors que es mereixen el premi Nobel i altres premis i reconeixement.

Gabriel Janer Manila

ments de prestigi. Naturalment que, si això succeís, faria que el món es giràs un poc cap a la nostra literatura, cap a la nostra cultura, que ens veiessin altres països, realitats i cultures que ara no ens veuen; però, allò que realment fa que la nostra literatura sigui plena i sòlida és la creació continuada de molta de gent que s'esforça, que treballa, que escriu, i que escriu molt bé. És evident que un Nobel serviria de mostrador al món; però, amb el premi Nobel o sense, la nostra literatura va endavant per mor de l'esforç dels seus escriptors i la seva societat.

-És el seu estil marcadament poètic, -la seva prosa poètica, per dir-ho d'alguna manera-, la seva contribució al món de la poesia?

-Escriure, fer literatura, és sempre, en definitiva, utilitzar una o varies poètiques. Jo no he escrit llibres de versos. Segurament he fet poesia en prosa, perquè he utilitzat poètiques diverses en fer la construcció narrativa dels meus textos.

-Quina és la tasca que duu a terme l'Institut d'Estudis Baleàrics, amb vostè al capdavant?

-L'Institut d'Estudis Baleàrics és un organisme autònom, creat pel Govern de les Illes Balears, amb uns objectius molt senzills de formular: la difusió, la promoció i l'estímul de tot allò que forma el nostre bagatge creatiu, de tot allò que és el resultat de la creació artística a les nostres Illes, sigui a nivell literari, a nivell plàstic, cinematogràfic... Tot això, l'Institut d'Estudis Baleàrics ho ha d'acollir i ha d'intentar difondre-ho, donar suport als creadors, i fer el possible perquè aquesta obra, aquest bagatge creatiu del

nostre món d'avui -i també del nostre món del passat- sigui conegut més enllà de les nostres fronteres. També s'ha de fer un esforç perquè tot aquest treball sigui conegut dins el propi territori, ja que, molt sovint, la nostra societat ignora la creació artística del propi entorn. D'altra banda, com que la nostra realitat està tan marcada pel turisme, tot allò que feim dins el nostre entorn, és també promoció exterior, perquè els turistes tenen -o haurien de tenir- la possibilitat de veure-ho. Volem crear un impacte de cultura, de creació i de vida artística a la gent que ens visita.

-Quina valoració fa de la seva trajectòria professional?

-Això és difícil de contestar. Hi ha una cosa de la qual no renunciï a valorar de mi mateix. Ho puc dir cara alta: la meua vida ha estat una lluita i un esforç continuats per créixer davant de mi mateix.

-Què és un "bon escriptor"?

-Un "bon escriptor" hauria de tenir dues característiques fonamentals. La primera és, naturalment, dominar les tècniques de l'escriptura. Això vol dir haver practicat i haver estudiat diverses maneres de construir textos. La segona és tenir la capacitat de mirar el món des de la seva finestra; és a dir, obrir les persianes de la pròpia finestra, i mirar el món, i deixar que el món passi a través de tu i agafi la teua marca. També és important que aquesta interpretació del món, a través de la pròpia personalitat, sigui sorprenent per al lector.

Josep Pizà i Vidal

GUILLEM SIMÓ, 19 POEMES AMB MÚSICA

Quan fa poc més d'un any en Guillem em va fer arribar els *Poemes amb música*, vaig quedar sorprès, millor dit, enlluernat, ja que aquells poemes, aquelles músiques eren molt més que el producte d'un *amateur*, en totes hi surava la qualitat i la singularitat pròpies de les obres d'art. Com sempre, en Guillem m'havia sorprès i aquest cop amb una activitat compositiva fins aleshores als meus ulls oculta, potser velada per aquella característica discreció i modèstia del seu autor.

A una primera mirada i escolta, es fa evident que les músiques dels dinou poemes tenen el rerafons voluntari i necessàriament ambiciós de fer Art, i tal com es manifesta en el proemi del llibre,

“Música treballada des del rigor de l'autoexigència, sense concessions a la banalitat o a l'autosatisfacció”

nasqueren vinculades clarament amb els corresponents treballs poètics i les il·lustracions, formant un entreforc poètic, musical i plàstic. Tot i aquesta connexió, les peces musicals formen, si es vol, una entitat expressiva i artística per ella mateixa. El seu discurs pot ser considerat pur, de música pura i independent d'altres condicionants discursius. En totes hi sura la racionalitat de la seva construcció, bastiments sonors que no parteixen de clixés prefixats sinó d'un procés de destil·lació -no com el raig efímer d'un instant d'inspiració, sinó des d'una llarga reflexió personal, tot un camí alquímic de superació, una lluita envers els propis dubtes-.

Les breus obres dels *19 Poemes* mostren un univers sonor net, transparent i alhora contundent, i totes presenten una faç d'aparença senzilla. Són la concreció ordenada en el temps d'un seguit de troballes sonores en el teclat. Podríem parlar d'una música que equilibra impuls amb reflexió. Música treballada des del rigor de l'autoexigència, sense concessions a la banalitat o a l'autosatisfacció.

Guillem Simó elaborà els seus treballs musicals amb una tècnica compositiva que pouava en la memòria, en les lliçons observades i apreses de les grans obres teclístiques del passat. L'autor, des d'una mirada subjectiva i analítica fou capaç

de desplegar un contrapunt i una harmonia que, tot i ser d'alguna manera arrelada i tradicional es manifestà amb girs i solucions gens acadèmics. L'estil harmònic desenvolupat per en Guillem és amic de la dissonància i de la suspensió resolutiva, i, constantment, recerca el pas sorprenent i inesperat. Les dinou músiques, doncs, es fonamenten sobre pilars de memòria històrica, però bastits molt subjectivament i el resultat és clarament original, fresc, a voltes sorprenent i sempre singular, on cada peça mostra una evident unitat d'estil i, cada una d'elles, formula una atmosfera sonora, expressiva i ètica independent. No hi són estranyes, també, i sense trencar el caire unitari, les cites a obres de Bach o d'altres autors poste-

riors, però integrades com una reverberació subconscient. El fluid formal està articulat per aturades i respiracions que en cada composició aporten una particular vivor i organicitat. Són obres que respiren, que estan vives.

Les dinou peces ens mostren un coneixement viscut de l'univers teclístic. L'autor jugà amb les tècniques instrumentals que controlava, i sàviament emprà l'articulació digital, les ressonàncies d'agògia, de suma o de pedal, i els canvis de tessitura com a eines clarament constructives i expressives. La grafia del conjunt, tot i ser tancada i absolutament concreta, permet una traducció interpretativa molt oberta i lliure, talment com la desgranada pel pianista Xavier Prohens en l'excel·lent versió discogràfica que acompanya l'edició dels *19 Poemes*. Les petites peces pianístiques de Guillem Simó formen un conjunt de perfils únics dins el panorama creatiu per tecla de Mallorca dels darrers anys.

Xavier Carbonell Castell

XAVIER CARBONELL CASTELL és musicòleg i exerceix com a professor al Conservatori Superior de Música de Palma. Ha investigat el significat de la iconografia musical i, recentment, ha publicat *La imatge de la música a les Balears* (editat per Olañeta i amb il·lustracions fotogràfiques de Donald G. Murray)

Els vels blaus

♩ = 66 Guillem Simó

Els vels blaus

Els vels blaus, ta boca dins ones rosses,
refan carreres celestes, oloren
les breus aromes que no s'extingeixen
-si pens en tu, lluna de tramuntana.

Ets l'avui refós dins l'impracticable
ahir, la cua llarga de l'enyor,
el rebut del temps, turment gratuït
-com una tenaç cremor al moll del seny.

(1984)

EL TALL editorial
Mallorca, oct. 2004

De *19 poemes amb música*

Guillem Simó
(1945 - 2004)

El conte de l'Harmonia

Referint-se al fanaler del cinquè asteroide

"...Al menys, el seu treball té un sentit.

Quan encén el seu fanal és com si

[fes néixer un estel més o una flor.

Quan l'apaga és com si fes dormir l'estel o la flor.

És una ocupació molt bonica.

I realment útil, perquè és bonica".

D'El petit príncep

Antoine de Saint-Exupéry

Una vegada era un **Do** que vivia amb els seus pares: el **Dominant** i la **Subdominant**. L'Harmonia regnava a la llar. La relació de 5ª establerta amb el seu pare i la seva mare era de les més belles. El pare i la mare, aquest **Sol** a la 5ª alta així com el **Fa** a la 5ª baixa, eren per a **Do** la seva raó d'ésser (no en va **Do** és el 3r. harmònic de **Fa**, i els harmònics són l'arbre genealògic de l'Harmonia).

Aquest **Do** vivia, doncs, en un ambient de cordialitat, estimat per la família i amb molt bona relació amb tots els membres de la seva societat. En el fons era un reiet, tots l'estimaven i, pràcticament, el tenien com a tal; però és que la seva situació era certament privilegiada: ningú no posseïa com ell tantes prebendes i era tan altament considerat. Sí..., ja n'hi havia d'altres que gaudien de consideració i que tenien atributs propis -per dir-ne un, podem citar el Sr. **Re** que es troba al mateix bell mig tant de l'ordre dels díesis com del dels bemolls (a més que aquesta simetria es reflecteix en el teclat)- però, com **Do**, de bon tros que no n'hi havia cap.

Jo no sé si heu llegit *El petit Príncep*, aquesta visió meravellosa que l'autor fa del món des de l'angle de puresa del seu personatge i que aporta un relativisme al qual no estem gaire acostumats. Aquesta altra veritat, que estima la rosa per damunt de tot, ens connecta amb el món autèntic, imaginatiu i noble dels petits. La gent gran obliden les essències i compliquen sempre les coses... No obstant això, el nostre **Do**, dintre del diatonisme, és encara un infant.

Tots els petits, a ca seva, són un rei -ja els ho diu la seva mare!-, ells, són la **tònica** del sistema familiar. Però, a part de la família, aquest **Do** tan aviciat viu en un país tranquil, generalment reposat, que en diuen **Diatonisme** i no es caracteritza més que per les tecles blanques del piano. Totes les relacions entre tecles blanques són habituals i d'una gran cordialitat perquè tots els seus intervals, tots els contactes socials entre els sons, són quotidians, no tenen gaire tensió; tots ells -excepte els propis de la família (Tònica, Dominant i Subdominant, o intervals d'8^a, 5^a i 4^a), que ja distingim amb el qualificatiu de justos (la Justícia és

Trinitària)- són exclusivament **Majors** i **Menors**, no n'hi ha cap d'augmentat ni disminuït; bé, sí, n'hi ha un, només un, que serà el dolent del nostre conte: el *Diabolus in musica*, l'interval de 4ª augmentada (Fa-Si) o 5ª disminuïda i que es troba entre el IV i el VII graus.

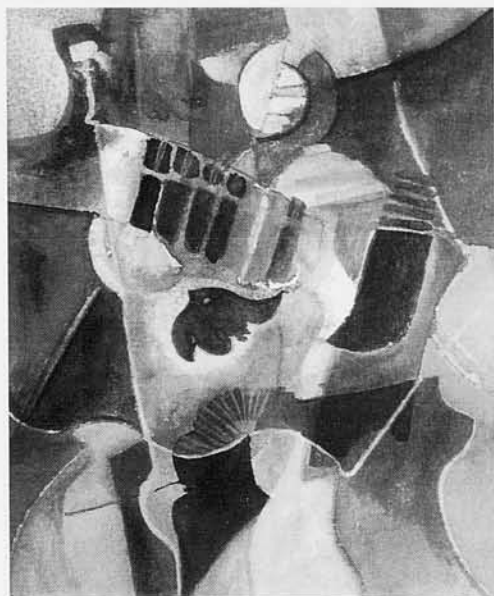
Bé, com que per parlar de la felicitat de **Do**, en un món que no passés quasi mai res, ja no hauríem començat aquesta història (les històries al bany maria són sempre fades i ensopides) hem hagut de trobar l'element instigador que li donarà motricitat i argument.

Com en tots els contes, també en aquest intervé l'amor. Romeu i Julieta és també la història de **Si** i de **Do**. Per què us penseu que al VII grau se l'anomena sensible?... és l'element femení. La presència de **Si** a l'escala dóna sentit i dinamisme a **Do** i, en conseqüència, al conjunt de la tonalitat. La tonalitat és aquesta societat posada tota ella en acció, a la recerca d'una cadència, i la cadència, el bes de la **sensible** amb la **tònica**, l'acompliment de les atraccions naturals. La sensible crearà, això no obstant, dissonància, en tant que interval augmentat, amb la sogra, la subdominant, assenyalant ambdues notes, dintre de l'escala, el pas dels dos únics semitons. Així i tot, el context diatònic és un context suau, càlid, sense gaires problemes i representatiu d'un clima alegre i assolat.

"El Cant dels ocells esdevingué el símbol d'una nostàlgia latent..."

Així doncs, mentre durà l'estiu, la joia, en aquell país, fou completa: els cants alegres de les cigales es feren sentir per tot aquell regne del mode Major. Però quan vingué el fred, els cants es feren tristos i l'Hivern aportà al nostre **Do** l'ombra de tres bemolls a l'armadura. Aquests bemolls canviaren la relació amb determinats membres d'aquella societat, encara que no afectà, lògicament, cap integrant de la família, ni tampoc el Sr. **Re**, representant en la seva equanimitat i simetria, de la justícia i l'ordre social. Fou així com el *Fum, fum, fum*, expressà la gelor d'un 25 de Desembre o com *El Cant dels ocells* esdevingué el símbol d'una nostàlgia latent catalana, potser substituïdora de la felicitat *Pastoreta*. Aquells bemolls apagaren la llum de l'exultant primavera i el nostre mode esdevingué **menor**: menors foren llavors les relacions amb el **Mi**, amb el **La** i... ah, no, amb el **Si**, no! el **Si**, malgrat la voluntat de l'Hivern, el desig de l'armadura, i en contra de tots els codis, la sensible restà fidel a **Do**, sempre present en una afectuosa constant de semitò.

És així com la **Sensible** -a l'igual que qualsevulla Mme. Butterfly- trencà la relació normal, diatònica, d'intervals majors i menors, amb molts altres mem-

Baldovino

bres del seu poble. Hagué de sacrificar la regularitat intervàlica tot presentant una 2ª augmentada -relació molt esquerpa- amb el seu grau inferior (un veí, aquest VI, amb el qual trencà tota comunicació); i tampoc no es mostrà solidària amb el **Mi bemoll**, ja que el contacte per 5ª augmentada presenta un altre interval de caràcter dissonant (o poc amical).

Els tres bemolls, el **mode menor**, aportaren, doncs, la color trista, nostàlgica i apagada de l'Hivern. Les tecles negres del piano feren la seva aparició en el regne serè de les tecles blanques, i els núvols del cromatisme -els negres presagis- començaren a fer-se sentir.

La 7ª disminuïda (i l'acord que representa), construïda des de la nota sensible, serví des d'aleshores per a l'expressió dramàtica, per exterioritzar el lament, bé fos en el recitat d'una **Passió** de Bach o per fer sentir qualsevol altra mena de neguit interior. Sigui com sigui, aquest acord altament disminuït -alta tensió- que implica en el nostre esquema una tecla negra, no es donava, no es podia donar!, en el primitiu Paradís -quasi sense tensions, sense intervals cromàtics- de **Do major**. Però les tecles negres, caram, per això són negres!... representen l'antagonisme en el nostre esquema diàfan de tecles blanques; indiquen la tensió, l'interval cromàtic (9 quintes en menys) que es produeix amb la nota **Si** i el La bemoll i el principi d'un nou ordre més intens, que supera per descomptat el diatonisme, i ens fa viure, en l'expansió del *Tristany* wagnerià, l'aventura tota del Romanticisme.

Ara aquell **Do** centrat, del país del **Diatonisme**, que vivia amb els seus pares, ha crescut, ha esdevingut un **Do** gran, igualment centrat, però d'un país més ample, d'un país més vast. **Do**, ara, és el Rei tant de les tecles blanques com de les tecles negres i una xarxa de contactes tant interns com externs fan de **Do** el centre d'un Imperi, complex i problemàtic, amb les seves províncies, regions, colònies i virregnats. El camp d'acció està ara portat a una altra dimensió molt més comple-

xa i, per gran, molt menys concreta, amb una indefinició que, a la llarga, ens durà fatalment a la desintegració d'aquest regne -i, com tantes altres vegades en la Història- a la caiguda de l'Imperi de Tonalitat.

Així, és com la innocent sensible en permetre entrar tímidament el cromatisme en el regne primitiu de l'organització diatònica provocà, com una altra *Helena de Troia*, l'absoluta desfeta del sistema total.

Però, no tot el món existent formà part dels dominis de la Tònica, i **Do** va voler viatjar per conèixer altres indrets, països exòtics i enigmàtics. Així marxà a territori pentatònic, on no hi ha semitons, ni sensibles afectuoses, encara que hi ha tribus i clans familiars... (en aquell indret pogué escoltar el *Laideronnette*, *Emperadriu de les Pagodes* del *Ma mère d'Oye* de Maurice Ravel, i alguns cants ancestrals).

Després, anà al país dels tons sencers i es va sentir completament estrany: allà regnava la indiferència més absoluta d'un so vers l'altre, sense llaços familiars de cap mena, sense intervals justos, ni pare (Dominant) ni mare (Subdominant), ni tan sols una **sensible**... La sonoritat estàtica i repetitiva de la **gamma hexàfona** li recordà Debussy (*Voiles*, 2n. Preludi) i la seva estètica contemplativa, quasi panteista, de la Natura, però allà no hi havia cap jerarquia i aquesta igualtat democràtica entre els seus congèneres, a ell, que havia estat el príncep dominador, de bon principi no li agradà!

Els temps, no obstant això, canvien, i **Do** no sap encara que les noves tendències socialitzants el portaran, de mica en mica, a formar part d'un pensament artístic actualitzat, on tots els sons tindran un mateix tracte, i que contribuirà a la configuració d'un nou univers.

* * * *

Jo no sé si heu llegit *El Petit Príncep* on es parla dels éssers purs que dibuixen boes i elefants -un llenguatge eloqüent de poetes que parla de coses essencials-, i jo ara m'adono que he errat la meua història, perquè he explicat un conte a la gent gran, que necessiten dades fixes, esquemes i un llenguatge complicat.

Només volia dir-vos que la música és pura, essencial -"per això és invisible!"- i a la llarga la història de **Do** és la dels homes que han estimat la música talment com s'estima una flor...

Hagués hagut doncs, de parlar-vos més aviat en aquest altre llenguatge:

*Un dia el petit Mozart (al voltant dels quatre anys)
teclejava un clavecí;
amb l'índex de la mà esquerra tocava un Do
mentre cercava altres notes amb un sol dit de la dreta.
Preguntat sobre què era el que feia, respongué:*

Cerco les notes que s'estimen..."

Carles Guinovart

Neix una nova col·lecció: «La Rosa Encofrada»

Creada per Antoni Xumet, Jaume Mesquida i Pere Joan Martorell, d'Edicions del Salobre, el cosmos literari compta d'ara endavant amb una nova col·lecció: «La Rosa Encofrada».

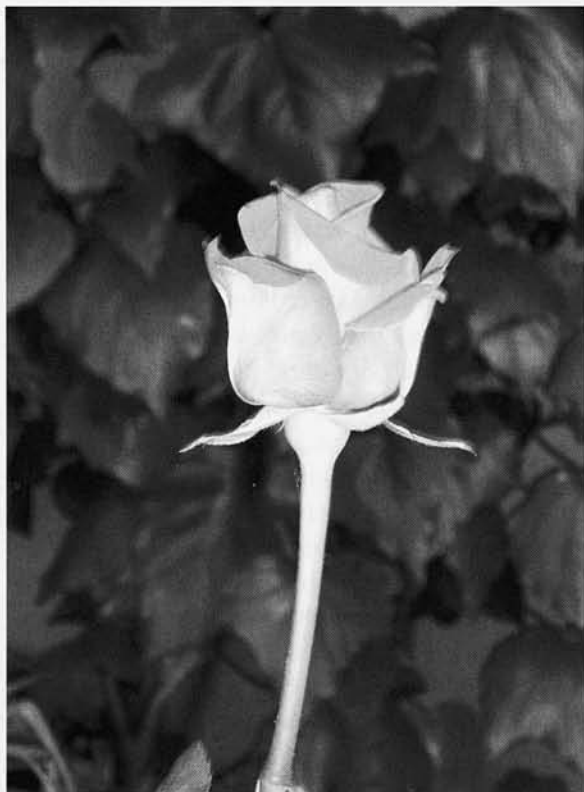
El passat 17 de febrer, a Illa de Llibres, en el Centre Cultural de la Misericòrdia de Palma, amb *Memòria fòssil*, del manacorí Bernat Nadal, i *Al cap del dia*, de l'autor valencià Alexandre Navarro, es va presentar «La Rosa Encofrada» d'Edicions del Salobre. En va fer la presentació Pere Joan Martorell, qui explica els projectes de la novíssima col·lecció.

De jove, Bernat Nadal, estimulat per Miquel Àngel Riera i Blai Bonet, donà les seves primeres passes en el món de la poesia amb *La desintegració del desig* (1971). La seva darrera obra era *Nursi: la dansa com a art i salvació* (2001).

D'una banda, l'escriptor Miquel Mestre s'encarregà de parlar del poemari *Memòria fòssil*, mentre que, d'altra, va ser Antoni Xumet qui presentà als assistents a l'acte la darrera obra, titulada *Al cap del dia*, d'Alexandre Navarro, qui, poèticament, s'inicià amb el llibre *La nit dolça arriba* (1992).

Amb l'actuació musical de Tomeu Matamalas sobre poemes musicats de Bernat Nadal i els arranjaments de Robin Alba al piano, es va cloure l'acte d'inauguració i presentació de la novíssima col·lecció, a la que desitjam molt d'èxit en la singladura que comença.

R.

bernat nadal
memòria fòssil

la rosa encofrada edicions del salobre

ELEGIA XI

Tot jo és desordre, les nafres són música
trista de gratitud i d'injustícia,
em dol el teu viatge. Ja mai més
no ens donarem la mà, ni una abraçada,
ni ens farem signes de complicitat,
un oceà de fosca ha esquerdat
la verdor i ara em cruixen les arrels.
Provares d'aturar el temps des del pis
de la badia amb vistes a la mort
o des d'Illa Flaubert. Fou un petit
lapse. La vida s'ha de viure. Sols
el temps és infinit dins la memòria.

Bernat Nadal

De *Memòria fòssil*

Dins la col·lecció «La rosa encofrada»,
d'Edicions del salobre, Port de Pollença,
Mallorca, gener de 2005.

Fotografia de **Miquel Cerdà**

Lluís Maicas
escultura

MIRALL D'OMBRES *

Bon vespre. Crec que tots i totes les que tenim la bella curolla d'escriure -i especialment d'escriure poesia- ens hem demanat alguna vegada sobre la utilitat dels nostres mots, aquestes cabòries que deixam anar sobre un full de paper i que sovint sembla com si tinguessin vida pròpia, com si ja no ens pertanyessin més des del precís moment en què, talment un estrany sortilegi, ixen de la punta dels dits i s'escampen delitosament per la geografia del desig o guaiten espordides pels penya-segats de la incertesa.

N'Alfons Navarret en sap un bon tros, d'això que us dic. Avui ens presenta un poemari amb l'inquietant títol de *Aparador d'ombres amb corc*, premi «Vila de Lloseta» 2004, i que constitueix, al meu parer, un exercici d'honestat poètica poc comú, un gratar endins fins a fer-se mal si cal, tot deixant al descobert el color i la textura de les vísceres de la nostra fràgil condició humana, o si voleu i en paraules del nostre poeta,

*Un desert
de profundes esparregueres als ulls,
espantades imatges d'algues que
l'odi, o aquesta mar, arrossega fins als meus
peus, deixant marques rastres
discursos.*

Tot un *tsunami*, si em permeteu l'oportunisme, que sacseja les nostres conviccions i les situa al bell mig de la corda fluixa, l'únic espai vital possible per al poeta, condemnat per naturalesa a fer del dubte una ineludible senya d'identitat, una qualitat inherent a la seva naturalesa:

*Dubtar és humà, i
et fa moldre el cafè i prendre
unes màscares amb el negre púrpura de
la nit, amb unes poques notes aigualides que
et deixaran equànime, o sol.*

Mes no penseu que n'Alfons defensa un model d'escriptor vençut o resignat a l'abassegadora adversitat. Res més lluny d'això. Ben al contrari, escomet amb fúria contra els *assassins de papallones* i sap que l'escriptura pot esdevenir *mortífera*, de la mateixa manera que, a l'hivern, *és colpida l'agulla que es clava dins la pell tèbia dels vells amants*.

Navarret s'atreveix fins i tot a especular sobre la possibilitat que la vida sigui només un pretext, una vana il·lusió que amaga el vertader sentit de l'existència:

Crespi i Alemany, pintura, tècnica mixta

*Crec que la vida és un ruixim de pluja
inventat per fer del temps el miracle
oficial, l'estricta etiqueta que creix als marges
de la soledat (...)*

I la bellesa? És possible copsar-la fora dels estrictes paràmetres de l'enyor o la recordança?

Sovint és tan fort el desig de retenir-la que, inconscients, la barataríem per un fragment de glòria efímera:

*(...)
I canviaria la branca de llorer
per l'obscur disegni de la magnòlia
a punt de
caure a l'abisme d'aquells mots salobres, com
miquetes de pa damunt la taula.*

I tanmateix el poeta coneix prou bé el seu poder redemptor, la seva indeleble petjada sobre la feble escorça de la nostra pell, bastida de pors i anhels a parts iguals:

*Eren dies gravats en pedra,
els teus ulls.*

Navarret ha bastit, en definitiva, un magnífic aparador on ens mostra algunes de les peces més fràgils d'una vaixella que avui ens ofereix generosament, parades en una taula on tots i totes som convidats excepcionals, artífexs d'un àpat de sentiments que ens deixa sadolls i neguitosos alhora, car sabem que fora de l'estança hi fa fred, i que tard o d'hora haurem d'acabar-nos al mirall de les nostres pròpies ombres, com aquests *Poemes del patiment* que ara m'agradaria recitar-vos com si d'unes postres definitives es tractàs, com la prova més palpable que el nostre amic i poeta és sobretot un ésser viu que, com nosaltres mateixos, estima, respira, sent. O escriu, simplement.

*Són poemes del patiment
els que escric ara, un
patiment feixuc que entra a les*

*entranyes, com el corc negre, i devasta
tota la cambra,
i regira els
pensaments, la luxúria; la casa
cau en ruïnes, unes veus de
cruels fantasmes pregonen, i una
veu d'aquestes és la veu
del meu poema (...)*

Miquel Àngel Lladó Ribas

* Paraules pronunciades a l'acte de presentació, (14 de gener de 2005 en el Teatre de Lloseta), de *Aparador d'ombres amb corc* d'**Alfons Navarret** (Premi «Vila de Lloseta» 2004).

Francesc Florit Nin
Sopar Cap d'Any 04

Extractes de la novel·la viscuda

Literal

Sostenia **Mallarmé** que les dues coses que vertaderament són importants en la vida són la literatura i l'economia política; sobre aquesta es pot dir que comprèn, per una banda, l'organització i el caos que imperen en una societat i que s'associen a qüestions de poder i, d'altra banda, l'eterna lluita que desenvolupa la gent que treballa per sortir o mantenir-se fora de la precarietat.

Què es pot dir de la literatura? Sense pretendre endinsar-nos en profunditats foucaltianes, es podria respondre que la literatura és, en principi, tot allò que cau fora de l'economia política i que, des d'aquesta, es menysprea, excepte per comptabilitzar rares rendibilitats del malmenat mercat del llibre.

La literatura és el foc amb el que forjam la nostra forma de pensar, configuram els nostres afectes i dotam d'algun sentit les nostres vides; s'hi representen els sentiments - i els dissentiments- més profunds de la nostra existència.

"Suma de coneixements adquirits amb l'estudi de les produccions literàries; i, en sentit ampli, instrucció general en aquest o qualsevol altre de les distintes branques del saber humà" diu, sobre la literatura, el diccionari. Cada persona és com un bibliotecari dels escrits que configuren la seva existència. Amb texts que queden arxivats en la biblioteca íntima i particular d'una retòrica preconscient individual i que romanen disposats a ser recuperats pel moviment centrípet i centrífug d'una espiral analítica -memòria de latent melancolia.

Harold Bloom afirma que el nostre univers és un invent de **Shakespeare**. **Joyce** ens advertia sobre una dificultat irresoluble, la de saber si les paraules que usam ho són d'acord amb la tradició literària o al seu ús comú. **Stendahl** considerava l'amor com a fill de les novel·les, deia que hi són perfilats els papers que representam i els models que imitam. Definia la novel·la com un mirall que passejam al llarg del camí, en el que tan aviat hi veim reflectit el blau del cel com el llim dels fangars.

Pobres presumptuosos mortals! No som més que una pàl·lida ombra, per a bé o per a mal, de l'enlluernadora presència dels personatges de la literatura. Còpies deslluïdes de Hamlet i el Quixot, de Matilde i la Senyora de Rênal, de Swann, la Senyora de Guermantes i Madame Albertine, de Leopold Bloom, Raskólnikov, Huckleberry Finn i l'oncle Vania.

Jorge Ulanovsky

Per a informació:
c / Àngel Guimerà, 9-4^a,
Palma, Mallorca.
Telèfon 971 76 42 76
Fax 971 76 42 77

la Germandat
de DONANTS de SANG de MALLORCA

El Banc de Sang sol·licita a tots els ciutadans donacions, sobretot del grup O - i dels grups A -, O + i B -

DE LA IMPOSSIBLE MADURACIÓ

Fa temps que em ballava pel cap la idea, i em contenia per por a no ser "políticament correcte", a ferir susceptibilitats, o que els meus pensaments semblassin un lament massa egocèntric, poc parcial, atesa la meua condició de (*aprenent de*) creador.

Fa temps, deia, que volia compartir les reflexions que ara compartiré i ha hagut de ser el traspàs de Miquel Bauçà, l'últim poeta mallorquí que ens deixa, l'esperó definitiu que m'animàs a fer-ho. Perquè l'òbit de l'escriptor de Felanitx és la constatació trista i mortal que ens estam quedant sense poetes mallorquins consolidats, entenent aquest mot com a poeta que ha aconseguit assolir una maduresa creativa, que, prescindint que ens agradi més o manco, permeti qualificar-lo sense por a errar-nos com a tal i pugui ser llegit i estudiat amb garanties. Que no es tracta d'un *bluf*, d'una passió passatgera de joventut, d'un experiment o prova no reeixida, etcètera.

La llista, doncs, d'escriptors "populars" que han estat referència i que ens han anat deixant en els darrers vint-i-cinc anys: Josep M. Llompарт, Miquel Àngel Riera, Damià Huguet, Blai Bonet... s'acrex ara amb el nom de Miquel Bauçà i ens deixa una mica més orfes. Una mica més orfes i una mica més minvada la relació de poetes vius que puguin mínimament ser comparables amb ells no pel que fa a qualitat -que no m'hi ficaré, perquè jo no som crític- però sí quant al grau de coneixement entre la població i els lectors en general.

Resulta, emperò, que per arribar a poder usar el llenguatge amb la mestria que ho fan els millors poetes, per poder créixer literàriament i engreixar aquestes minvants llistes d'autors mallorquins cal, inevitablement i lentament, un procés de maduració, tal qual la criatura que, poc a poc, construeix un llenguatge coherent partint de la simple emissió inconnexe de sons.

Els poetes joves tenen (tenim?) al davant múltiples *enemics*, alguns dels quals són interns i altres d'exters.

D'entre els que coven amb la seva substancialitat, el més evident entrebanc és la falta de bagatge vital, en general, i concretament literari (perquè el món que ens ha tocat viure prima sense parangó possible l'audiovisual respecte de les lletres); un altre *handicap* és la impulsivitat i les ganes de fer-ho tot el més aviat possible (perquè aquesta societat viu instal·lada en una cursa constant cap endavant i amb benes als ulls) i, finalment, el poc mètode, la poca constància en la feina quotidiana, per la dispersió d'interessos.

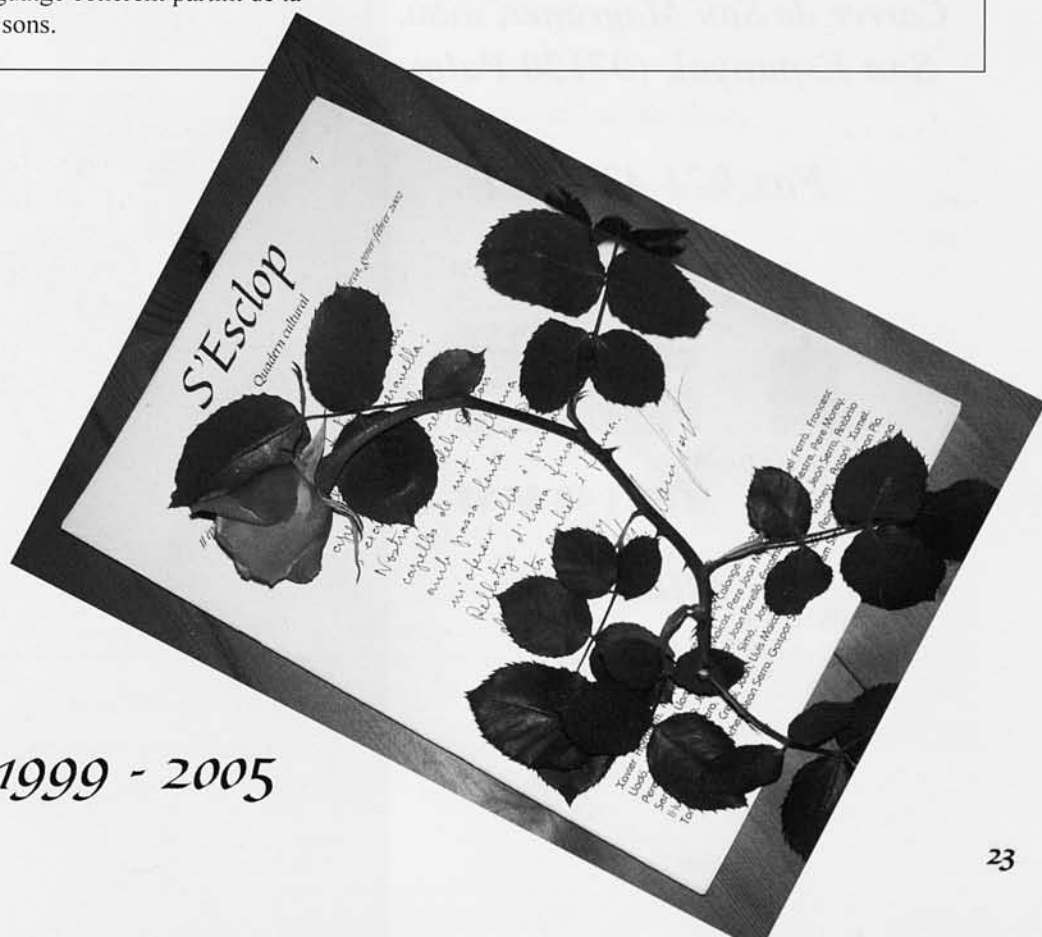
D'entre els enemics externs, s'han de citar, indefugiblement, la dificultat de trobar canals d'expressió de les obres creades, la pobresa econòmica que acompanya l'activitat purament literària i la tremenda inflació de persones que es dediquen a escriure, que, en el cas de la poesia, gairebé són més nombroses que les que en llegeixen.

Estant, per tant, d'acord amb que cal seleccionar, usar un sedàs per triar allò que pot arribar a ser, no és menys necessari que un pic feta la selecció s'aposti per alguns (així, en plural, perquè la monarquia -literària en aquest cas- sona a ranci) i ajudem-los a polir-se.

Qui (ens) ha d'ajudar? Les editorials, en teoria.

Octavio Paz afirmava que s'havia de prendre en consideració la seva obra poètica a partir de l'onze poemari publicat, i pens jo si hi haurà poetes mallorquins que tenguin (tenguem) la sort de poder pensar això algun dia, o, si com em van demostrant els fets, això és una quimera impossible.

Òscar Aguilera i Mestre

VI Aniversari 1999 - 2005

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

Telèfons:

Paco 600 44 44 27

José 607 98 45 97

Toni 607 98 46 97

**Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)**

Fax 971 43 90 01

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

(f) 971 43 84 33

**Taller
aluminio**

NOTES

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap original que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció -que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si és l'escrit d'un col·lectiu, el signarà, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar idees o suggeriments, enviau-nos-los a l'apt. núm. 332, de Palmanova 07181, (Calvià), Mallorca, Balears.

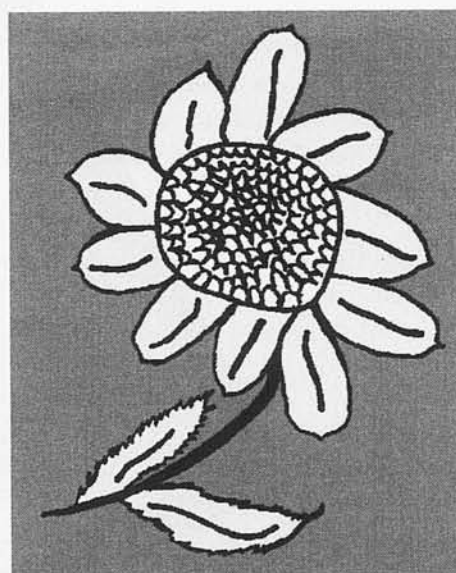
SUBSCRIPCIÓ

S'Esclop, Quadern cultural es pot adquirir per subscripció: 6 números a l'any per 13,50 euros; i és a la venda als quioscs i a llibreries

Anunciau-vos a

S'Esclop
Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639- 954223

Dibuix col·lectiu d'usuaris de l'associació
Gira-sol
Associació Mallorquina de Salut Mental

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol
Carrer Lope de Vega, núm. 1 - 07013 Palma - Telèfon 971-285123

comiat

Anar-te'n. (Fer com si
res.) Atiar el foc
amb les mans descosides.

vestigi

Entre el tremir de les portes
desertes, aquests raigs de pols
avancen, a galop, abans
de convertir-se en ferides.

potser

Excavar el buit de llum,
extreure'n la nit immersa.
Desfer-se l'instant. Vertigen.

Montserrat Rodés

(Del llibre *Deleàtur*
Barcelona: Edicions Proa, 2002.)

LA POESIA A MALLORCA A L'INICI DEL SEGLE XXI (i 2) *

Les promocions més joves

Entre els poetes més joves la producció assoleix un nivell qualitatiu considerable, amb diferències entre ells. Destaquen figures com Sebastià Alzamora, Miquel Bezares, Llorenç Vich, Andreu Peris, Pere Joan Martorell, Antònia Arbona, Alfons Navarret, Pere Suau Palou, etcètera. A més, cal destacar l'esforç de l'editor Lleonard Muntaner per promoure la poesia dels autors més joves, entre els quals ha editat Àlex Volney, Pere Colom, Albert Herranz, Miquel Oliver i Òscar Aguilera.

Un dels escriptors més reconeguts d'aquesta promoció és **Sebastià Alzamora**, que amb *Mula morta* (2001) s'allunya força dels poemaris anteriors (*Rafel*, 1994; i *Apoteosi del cercle*, 1997), tot assajant una via que sembla ajuntar la influència de Bartomeu Fiol i la de la segona etapa de Blai Bonet. Tal com el títol suggereix, el poeta vol provocar unes reaccions en el lector tot adoptant una actitud hiperbòlica, que sovint ens sembla poc eficaç i molt discutible. Tot i això, el poemari reflecteix el bon ofici innegable d'aquest escriptor. En canvi, *Versllum* (2000), de **Miquel Bezares**, uneix la bellesa de la poesia eròtica més clàssica a l'experimentació dels recursos visuals del poema. Bezares, mitjançant la segmentació arbitrària dels mots i la seva disposició sobre el paper, explota les diverses possibilitats significatives dels mots. Tot i això, el llibre recull l'herència de la millor poesia amorosa de tots els temps. *Cantalunya* (2002), de **Llorenç Vich Sancho**, escrit en pseudosonets decasíl·labs, combina l'alè èpic amb l'expressió d'un rerafons essencialment líric, que li permet introduir records personals en algunes composicions. Ens trobam davant un clam patriòtic, que neix de l'amor del poeta envers el país, per la qual cosa el poemari es presenta com una història d'amor. Els poemes de Llorenç Vich - revelen la lectura dels nostres clàssics, des Ausiàs March fins a J.V. Foix o Salvador Espriu - ens sorprenen per l'esperança que ens comuniquen i, alhora, per la tensió d'un lèxic ric i vigorós. Amb poca distància de temps respecte de *Cantalunya*, Vich ha tret a la llum *Lluernes* (2002), que aplega poemes breus que contenen pensaments, sovint de caràcter aforístic. Aquestes peces es caracteritzen sempre pel punt de vista sorprenent, que, de vegades, revela un cert escepticisme i, d'altres, una punta de cinisme. **Andreu Peris**, poeta valencià resident a Mallorca, ha publicat a l'illa *Obrir l'estiu* (2001) i *Tarquim* (2003). Ambdós poemaris intenten cercar un llenguatge personal, que superi la tradició, amb la incorporació de recursos i elements propis de la poesia moderna, però que sobre-

tot serveixi per expressar el món de l'autor. *Tarquim*, per exemple, és una reflexió entorn del tema de l'amor i del desamor, i alhora és també una meditació sobre la relació del poeta amb la poesia i amb dos llocs molt importants per a ell: Mallorca i Itàlia. La trajectòria poètica de **Pere Joan Martorell** es caracteritza per una intensa dedicació a la literatura, fruit de la recerca d'una expressió directa i personal. A *Breviari de la cendra* (2001) intenta trobar respostes a tot un seguit de preguntes incontestables, sobretot a la destrucció irremeiable de la mort. En els seus versos hi ha un interès pregon per la natura humana, que sembla provenir de la lectura de Miquel Àngel Riera, sense oblidar altres poetes mallorquins contemporanis, com Bartomeu Fiol.

La majoria dels poetes joves de Mallorca, amb major o menor fortuna, semblen optar per elaborar una poesia de l'experiència, amb la qual volen transmetre les seves experiències al lector. S'allunya d'aquest camí l'obra poètica d'**Antònia Arbona**, que a *Gènesi* (2000) i *Synthesis* (2001) es complau en un llenguatge poètic recercat, que la duu al retoricisme i

La dansa,

Alfons Mucha

a un hermetisme excessiu. **Àlex Volney** ha tret recentment *La frontera dels dies* (2000) i *El calostre de la vida* (2000). La poesia de Volney, que es caracteritza per la recerca formal i per la voluntat de rompre amb els tòpics heretats, ens parla de les coses que tenim a la vora, però que se'ns fan imperceptibles perquè no les miram, tot i ésser l'essència de la nostra vida. *Poemes del Psiquiàtric v.2.0* (2003), de **Pere Colom Mayol**, es basa en l'experiència de l'internament en una clínica mental. És una poesia molt intensa i directa, que no defuig els moments purament narratius, però que també conté reflexions i instants d'intensitat lírica. *Ambaixador d'un país inexistent* (2000), d'**Albert Herranz**, un poemari emblemàtic de la generació jove, ens mostra el desencís i l'inconformisme - paradigmàtics de la gent de la seva edat - davant un món ple d'injustícies i d'horors. A més, Herranz introdueix una mitologia característica dels anys 70 i 80 (la cussa Laika, Spiderman...), que comparteix espai amb els records d'infantesa i amb els referents culturals del poeta (Kavafis, Shelley, etc.). A *Odissea trenta mil* (2002) **Joan Miquel Oliver**, també músic i narrador, es basa en les associacions de paraules que produeixen imatges sorprenents i espontànies. El llibre conté alguns poemes reeixits, però les imat-

ges il·lògiques sovint entrebanquen l'accés al sentit dels poemes. *Constància de les hores mudes* (2002), d'**Òscar Aguilera i Mestre**, també ens acara a una poesia que sobretot vol expressar el món interior del poeta, tot narrant un procés interior que va des del desassossec interior fins a la calma espiritual. Els poemes es poden llegir com si es tractàs d'un sol poema llarg, en el qual el lector pot trobar expressions i imatges força aconseguides. També entre els més joves, no podem oblidar *El fibló i la festa* (2003), premi «Maria Mercè Marçal» 2003, el segon poemari de **Pere Antoni Pons**, que es va donar a conèixer amb *El verí dels àngels* (1999). Pons ens planteja els dubtes vitals d'un jove que s'endinsa en el camí de la vida adulta. Poesia plena d'energia i de sensualitat, expressada amb un llenguatge directe i intens, reflexiona sovint sobre la funció del poeta i la poesia, amb una maduresa que palesa l'ampli cabal de lectures que hi ha rere aquests versos. *En blanc* (2002), d'**Alfons Navarret**, jove poeta valencià resident a Mallorca, ens introdueix en una lírica de to cadenciós, que es complau en la suggestió i en l'evocació dels ambients i dels personatges de què ens parla. *En blanc* va obtenir el premi «Miquel Àngel Riera» 2001. Finalment, ens hem de referir a **Pere Suau Palou**, que amb *Cremaran vespres i albes* va obtenir el premi «Rei Jaume I» 2002 i amb *He estotjat un ram de versos per al teu dolor* (2003), el premi «Miquel Àngel Riera» 2002. Aquest últim poemari és un repàs a diferents temes vitals, com l'amor, la mar, la terra, i la mort. Hereva de la renovació poètica dels anys 50 (Blai Bonet, Josep M. Llompart, Llorenç Moyà, Miquel Àngel Riera, etcètera), la poesia de Pere Suau cerca la comunicació sense renunciar a l'elegància i a l'emoció, però sobretot es basa en la recerca de la metàfora i de les imatges.

Conclusió

La diversitat de noms, de tendències, de generacions poètiques actives, de premis, de col·leccions, etc. ens demostren que Mallorca segueix essent una «terra de poetes», encara que dissortadament no ho sigui de lectors de poesia. Sens dubte, l'existència d'una tradició forta fa que els vents bufin a favor d'aquest gènere, que compta amb uns adeptes minoritaris, però incondicionals. És clar que el futur d'una literatura està lligat a l'esdevenir de la llengua i, en el nostre cas, aquest és força incert. Tanmateix, en un món que tendeix a la supressió de les diferències i dels matisos, la poesia presenta un caràcter «resistencial» que, en el nostre cas, li assegura el futur.

Pere Rosselló Bover

Francesca Pujol Figuera

BILINGÜISME

El seu amor era bilingüe.
 Ella no ho veia; enfocava el cor
 cap a aquell posat d'àngel
 i desfeia el seu cos en petits àtoms
 farcits de coses determinades:
 un jersei de punt anglès,
 un llibre de vell amb una violeta dintre,
 el so inèdit d'un Battiatto,
 el gravat de l'elefant equilibrista dut de Sri Lanka,
 un color esvaït de Chagall i una paraula sincera i certa:
 estim.
 Però el seu amor era de dues llengües,
 era una comèdia,
 un bilingüisme insostenible.

D'Ell i els altres,

Premi de poesia «Rei en Jaume» 2003 (Calvià)

CONSTRUCTORS DE LA TORRE DE BABEL

Encara n'hi ha, com tu, que creuen en la construcció
 i treballen infatigables posant maons
 (paraules),
 traginant escales
 (signes de puntuació)
 i columnes estriades
 (un nou món, un perenne estiu desagreujat,
 ple d'ametllers i persones).
 Encara n'hi ha, com tu, que no destrien inferiors de superiors,
 que recaptin alegries i recers
 i pugen la torre ben amunt,
 mesclant les llengües i les perseverances,
 cantant.
 A vegades, et mir i descobresc un arenal als fonaments,
 una mollesa en les passes,
 però no dic res;
 encara n'hi ha d'haver, com tu, que creuen en la construcció.

Francesca Pujol Figuera

Del poemari *Art-èries*, guanyador del XVII Premi
 «Guillem Colom i Ferrà» de Poesia 2004 (Sóller)

Palma senza di te

*Tota la meva vida es lliga a tu
com en la nit, les flames a la fosca*

Rosselló i Pòrcel

He romput el ritme de la poesia que inunda aquests papers de mots.
Ara hauria d'estar continuant un discurs
Lògic i coherent, un fil narratiu que lloassin els crítics
Molts d'anys després, intentant explicar els sentiments,
Els t'estim que intercal adès i ara en el poema
Perquè em surten de l'ànima.
Palma està buida sense tu, travessant aquest hivern
Estrany de renou de piconadores i vents huracanats.
Ara el Govern d'aquest país que esquarteram sense miraments
Tanca les ràdios on escoltava la nostra música no convencional.
Palma sense tu és una ciutat trista
On el blau de l'horitzó sempre du presagis de tempesta
Antiga i netejadora.
Palma sense tu és un guaret immens, un rostoll sec,
Un peix cremat.
Adéu al ritme i a la mètrica.
T'enyor.

Del poemari inèdit *Marèsia*

Sebastià Bennàssar

Joan, Ciutat de Palma

Bauçà: la desaparició del poeta invisible *

Una estratègia perfecta d'invisibilitat vital i d'absència meditada

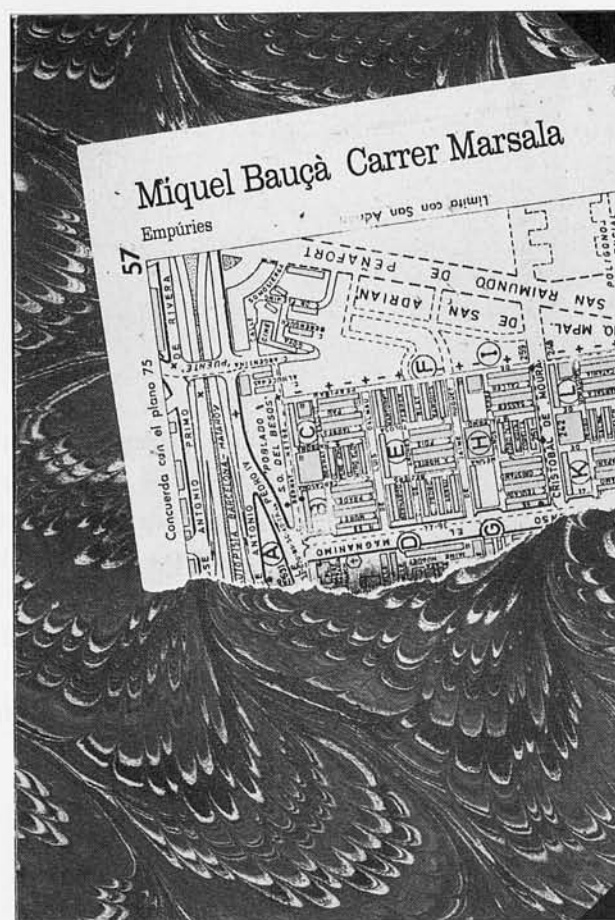
Morir-se sol a l'escenari / d'un teatre buit, tancat / ha de ser l'únic projecte / tolerable dels humans / sobretot el dels poetes. L'escriptor mallorquí tot just traspassat Miquel Bauçà Rosselló (Felanitx, 1940 - Barcelona 2004) va fer una estratègia perfecta d'invisibilitat vital i d'absència meditada als contorns de la societat de les lletres. L'objectiu era crear sense noses ni embulls. Ho deixà tot dit, una obra alçada en pedra viva per esdevenir perdurable, picada per superar els solcs de les modes, els mots balders i gests d'escenaris fugissers.

Emperò el selecte club del mercat dels lectors en català resta ara gairebé sense exemplars a l'abast de les migrades tirades de llurs potents llibres, fets en la llengua vella i neta dels espais de la seva tribu, amb un microidioma d'identitat, uns xerrars "...dins una illa relativament petita. La meravella del meu territori natal era que a part d'aquest microidioma hi havia quantitat de microclima", Bauçà *dixit*. Sense la televisió que ell tan ressenyava i els accents i formes del català distints dels pobles fronterers, la llengua de Felanitx tendria un diccionari propi, creia Francesc de B. Moll als cinquanta. El poeta no s'ho demanava.

Dimarts passat a deu llibreries triades a Barcelona i Mallorca era quasi impossible comprar dos títols distints de llur porgada producció. Era un escriptor de culte, el líder de molts d'altres escriptors en experiment o consagrats. La llegenda de la seva existència i la mitificació de l'univers poètic i narratiu no estan esquinçades per la banalitat. Vet aquí un entotsolat voluntari que tenia una indústria secreta i privada, per fondre i trempar l'acer dolç de la bellesa.

L'home que va estar sencer en la seva obra, va tenir una mort també sencera, congruent, invisible, com perfilà d'ençà el seu poemari fundacional, on es bastí la seva fama d'autor singular: *Una bella història*, de 1961; després vingué la notorietat gruixada al prim volum narratiu d'estrena *Carrer Marsala* (1985), que restà desfermada fins l'apoteosi torrencial al gras quadern alfabètic *El Canvi* (1988), un relat antiplanià, sense voler potser, ell que poca inventiva i emoció descriptiva posava als marges de la frase i als soterranis del vers.

[...] Bauçà pregonava: "Un poeta, poc després de néixer i haver passat per l'alcaldia o la Parròquia per tal de registrar-se, hauria de desaparèixer del món dels

vivents: no vull dir que s'hagués de morir, però que pogués prendre una forma incorpòria, invisible per a llur paisans".

[...] La mort, deia, "...sortosament, és un tema que mai no m'ha preocupat ni interessat. Com el sexe, és vulgar de fer-ho", emperò la seva delectació per obtenir "una forma incorpòria" no l'escapçà de fer i refer idees i sentències poètiques, de manera circular, com la corda de l'ensaïmada, girant al voltant d'ambdues coses centrals a l'existència dels humans - Eros i Tànatòs -, que feia veure que ignorava.

[...] Segurament l'habítacle que fou l'escenari de la rara mort era tal qual el que habità amb desordre meditat a la seva rulot de Felanitx, als finals dels vuitanta, a foravila, quan retornà al micropais per fer una mina-cova-poema a la grava, per on tresquen les arrels, davall els paranys de la infància, a la selva per on encaçava mots i bestioles verbals i certes. Als anys

"...una obra alçada en pedra viva per esdevenir perdurable, picada per superar els solcs de les modes..."

cinquanta duia una plagueta i un llapis a la butxaca per apuntar quanta dita, glosa, imatge o paraula lluminosa sentia dir als nadius pagesos com ell. “Vaig poder viure a l'Eixample, perquè vaig poder fugir de l'ergastul on vivia: una mina abandonada, / a rampeu d'un breu pujol”, dibuixà.

[...] “La mort d'un poeta no té res a veure amb la d'una persona corrent que es mor calmosament, gairebé com qui compleix un deure”, medità “un poeta, com tot el que fa, en fa un gran què”, com llur desaparició, tràgica i misteriosa, que fou un silenci després de quaranta dies en un buit administratiu, judicial i policial.

[...] Miquel Bauçà, en *Maravell*, gaudia de la “meravella de la destrucció del temps”, badava i viatjava per molts canals de televisió i deu ser l'autor català contemporani que més ha mentat l'electrodomèstic universal. Creia que els periodistes podien dir “que practiquen l'ofici més antic del món”, uns traductors jurats actuals, d'un “ofici intersexual” que “residia en un do natural: d'entendre, resumir i empaquetar”.

[...] Una investigació sobre la lletra impresa de Bauçà dona instants rars. No hi havia raó de l'existència de la seva obra poètica a les llibreries [...] A l'Espai Mallorca en tenien al mostrador. A d'altres botigues raonaven igual: “Cap ni un llibre / s'agotà / no en temin / n'esperem / és un autor de culte i de minories”. En una llibreria antiquària demanaven 150 euros pel llibrot *Poemes*, edició de 200 exemplars de Vic, de 1973, poesia curta i visual amb imatges de Jordi Sarrate.

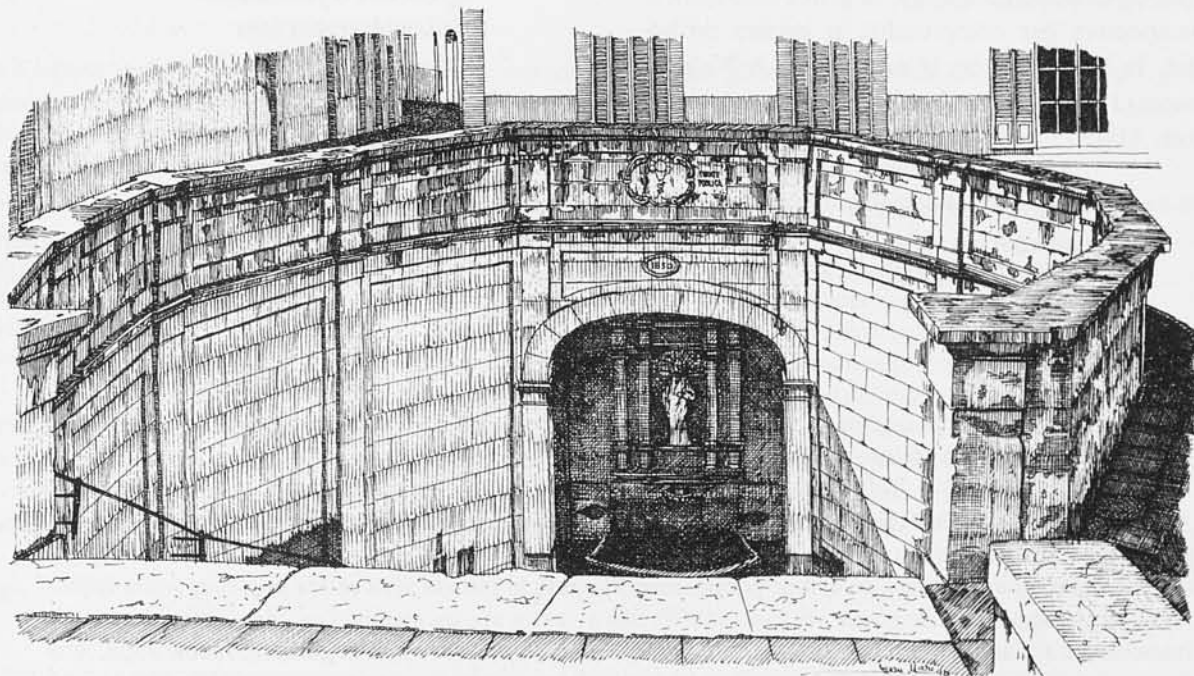
[...] Els seus epitafis eren avinents: “Viure si no és tot sol, no és viure: és una altra cosa” [...] Tot i que l'escriptura rajava directa: “Aquest llibre (*El Canvi*) està escrit per un autor inexistent, dedicat a una tribu inexistent (...) La modernitat, el futur, serà inexistent o no serà”, “Jo relaciono la felicitat amb una mena d'estultícia”.

“Ens morim sense saber-ho”. Vivia clos “al districte més segur de la ciutat” i delectà “quin bé poder ser incinerat a l'Eixample”. Així sia, així fou. Morí absent i passà *in sepulto*, al congelador de la morgue de l'Anatòmic, ell que se'n feia creus que els cadàvers a Amèrica cabien a les geleres. “Abans d'entrar al paradís / m'espolso la pols grollera, / calculo els graons que hi ha / i faig deu passes enrera”. Adéu.

[Divendres 18 al Palau Moja de Barcelona (19.30) 27 escriptors, illencs i continentals (cap amb competència d'ús de l'idioma de Felanitx, emperò), “diran” en homenatge a Miquel Bauçà la seva plana predilecta: *Cants jubilosos*, *Una bella història*, *Poemes*, *El noble joc*, *Carrer Marsala*, *Les Mirsines*, *Obra poètica*, *L'Estuari*, *El vellard*, *L'escarcerera*, *Els somnis*, *El crepuscle encén estels*, *El Canvi*, *Els estats de la connivència*, *Els somnis*].

Andreu Manresa

* Fragments de l'article d'Andreu Manresa publicat, en el núm. 1105 de *Quadern*, suplement d'«El País», el dia 17 de febrer de 2005.

Joan Marí i Vidal

Terra felanitxera de Miquel Bauçà

Sovint l'obra poètica de Miquel Bauçà recorre indrets prou coneguts de la terra felanitxera. Rellegint els seus poemes no és rar trobar-hi topònims que ens són familiars. Per descobrir-los no cal fer-ne un estudi exhaustiu. Basta anar als llibres i llegir. Llegir. Així a *El noble joc* (1972) escriu:

*L'exterior és alhora
dur com el pes de la peixatera,
flonjo com l'estopa,
insegur com les aigües
que estopegen
al Caló d'en Marçal.*

A pesar del seu volgut exili, el poeta mai no es deslliga de la terra. A *Pomes* (1973), la carpeta amb il·lustracions de Jordi Sarrate, conta:

*I ara que plou,
plou aquí
i a la vorera de Campos.
Passa el vell de can Ribot
que torna de veure els amos.*

I també

*Cavalls de cent peus s'amaguen
dins les coves d'en Pelat.
Ara torn de Sa Teulera
amb dotze sacs d'enciam.*

Després de la seva mort, ocorreguda a Barcelona un dia del de desembre de 2004, la gent començarà a tenir perspectiva per comprendre, si encara no ho havia fet, la magnitud de la seva obra. A *Notes i comentaris* (1975) de nou du al poema els seu redol felanitxer. Així:

*Les prunes clàudies
queden tot soles
damunt Sa Mola.*

I també:

*Ja passen els carros
Per lo d'en Pelat*

Quan treu *Les Mirsines* (Colònia de vacances) (1983) suren de nou els records dels seus llocs d'infància:

*És de dia i són les tres:
tocaria ser a Tres Malles
sorprenent els codonyers
o buscant els macabeus
d'aquell cep que s'amagava.*

Amb *El canvi* (1998) el poeta ens du la torrentada de paraules que s'han de llegir de mica en mica. El fet d'haver-ho ordenat alfabèticament facilita la recerca per temes. De Felanitx diu que "Sembla un nom actual com 'telecom', fax... I per contra, és el nom del meu poble. Havia sonat exòtic i els erudits no en sabien l'etimologia. Ara, no pot ser més modern". Dins *Els estats de convivència* (2001), amb tres-centes pàgines de versos a doble columna i lletra petita, i a *Els somnis* (2002) de cent setanta-tres pàgines amb les mateixes característiques que l'anterior, hi ha el mosaic o laberint del món, dels seus somnis. Llegir poc a poc.

Al seu laberint encara hi ha obra inèdita. Aquest és un dels poemes que no deu estar publicat:

*Vols venir al meu funeral?
Tinc entrades.
Coreògrafs de gran vàlua, que no fan
cap soroll ni prenen drogues,
organitzen el conjunt
-grandiós o fora mida-
de les intervencions
rituals de l'espectacle.
-Tu just ets un vanitós.
Prefereixo caçar llebres.*

Si mai Bauçà ha fingit ignorància segurament ho haurà fet perquè, savi de paraules, sabia molt. A Felanitx, i arreu del món.

Joan Manresa

Felanitx, febrer 2005

A la Casa de Cultura de Felanitx -el 4 de març i organitzat per la Federació d'Associacions de Veïns del seu poble de naixement- es va retre el primer homenatge a Mallorca al poeta titulat «Miquel Bauçà recitat»; va ser de gran qualitat i un èxit de públic. Joan Manresa hi posà la seva càlida veu; i, en ordre cronològic, llegí poemes, des de *Cants jubilosos* (1959) fins a textos encara inèdits. Les intervencions musicals intercalades al llarg de l'homenatge anaren a càrrec de Francisca Adrover, a la guitarra; Jaume Julià, amb les seves flautes, i Lluís Vaquer al llaüt. Va acompanyar l'acte una bella peça escultòrica d'Andreu Maimó

POESIA FRANCESA D'AVUI

PIERRE PERRIN poeta francès, nascut el 1950, és l'actual director de *Possibles* - una de les millors revistes, segons el diari *Le Monde*- i forma part del comitè de redacció de *POESIE 1* (Cherche Midi, éditeur). Com a crític, ha publicat nombrosos articles a *Nouvelle Revue Française* (Gallimard). I, com a poeta, volem destacar la seva obra *La vie crépusculaire* (publicada per Cheyne, éditeur), amb la que aconseguí el «Prix Kowalski» 1996. D'aquest poemari, Pierre Ceysson en va dir: «...Aquest llibre fa entrar Pierre Perrin en aquesta corrent neolírica caracteritzada, segons Jean-Claude Pinson, per "la precisió estètica i l'ètica de la veu" i que torna a prendre el desafiament proposat per la "filosofia" al poeta modern a partir de la frase de Hölderlin: "l'home viu poèticament"..."»

Maties Tugores i Garau

COUPLE MODERNE

"Beaux visages du vivre, tout l'amour va vers vous, un seul nom lui ressemble".

Annie Salager -Terra nostra-

Nous sommes de ce temps qui n'avoue pas son nom, un couple cardinal, presque sans faille, quoique sans signature. Chacun chez soi. Pourtant plus fidèle, attentif, prévenant, tu mourrais. L'un soupèse à travers sa fenêtre la vigne. L'autre chaussé des bottes même de son double arpent une forêt. Ensemble ils tendent les cordes du cœur. Celles-ci vibrent si bien à l'unisson qu'ils se retrouvent, dans la surprise d'un empire, sur des terres et des fleuves cachés. Indomptés, indomptables souvent, sauf de leurs enfants à la ferme tendresse, ils barattent au nid le miel qui les assemble. L'amour se signe avec les lèvres. Toute la terre l'enregistre, quand une écluse tout à coup les élève tous deux. Ils se fondent en une sorte de navire de haut bord qui appareille pour les îles, sans souci de revenir. Ils se lèvent l'un l'autre le foc, la misaine. Le nautonier parti à la renverse parfois s'oublie, en pur nautile. Le ressac compte peu, les éléments tiennent entre eux. Les bras clignent sur les reins comme des paupières sur le ciel. Cependant ils dérivent et la mer alentour prend la couleur et la saveur des fruits. Le corps entier en un instant mûrit. Et tandis que le mât de toutes ses fibres tire la nef sous le ciel, le soleil ruisselle à la nouvelle du bonheur. Ils ont ensemble dépassé ce que nul ne sait vaincre. Ils vont revenir de leur saisie aux mains ouvertes. Toi, mon voyage toujours nouveau, tu me tends toutes tes rives ; je te rends des échos toujours plus habités. Notre bonheur tourne sans bruit sur ses points cardinaux - ensemble jusque dans la terre.

Pierre Perrin

(Inédit)

PARELLA MODERNA

"Beaux visages du vivre, tout l'amour va vers vous, un seul nom lui ressemble".

Annie Salager - Terra nostra -

Som d'aquest temps que no reconeix el seu nom, una parella cardinal, gairebé sense falles, encara que sense signatura. Cadascú a ca seva.. No obstant això, més fidel, atent, prevenint, mories. Un sospesa per la seva finestra la vinya. L'altre calçat amb les mateixes botes del seu doble recorre el bosc. Junts preparen les cordes del cor. Aquestes vibren tan bé al uníson que es retroben, per sorpresa d'un imperi, en terres i rius amagats. Indòmits, indomables sovint, excepte dels seus infants amb una segura tendresa, confeccionen la mel dins el niu que els ajunta. L'amor se signa amb els llavis. Tota la terra ho registra, quan una resclosa de cop i volta puja a ambdós. Es fonen en un tipus de buc d'alta borda que aparella per a les illes, sense preocupació per retornar. Es lleven l'u a l'altre el foc, el trinquet. El barquer sortit d'esquena a vegades s'oblida, com pur mariner. La ressaca compta poc, els elements es mantenen entre ells. Els braços ajusten sobre els ronyons com ulls sobre el cel. Això no obstant, deriven i la mar al voltant agafa el color i el sabor dels fruits. El cos sencer en un instant madura. Mentrestant el masteler de totes les seves fibres llença la nau sota el cel, el sol brilla amb la notícia de la felicitat. Junts han deixat enrera el què ningú sap vèncer. Retornaran de la seva confiscació amb les mans obertes. Tu, viatge meu sempre nou, em tendeixes totes les teves riberes; et retorno ecos sempre més habitats. La nostra felicitat gira sense soroll sobre els seus punts cardinals - junts fins en la terra.

Pierre Perrin

(Inédit)

Selecció i traducció del francès per

Maties Tugores i Garau

La nit és un taller de fundició

on hi treballa abstret el poeta
fingint la fesomia de la por,
emmorcant-se de calitja
amb la mascara dels dubtes.
Volta i volta, sense trobar-se.
Grava la pedra viva,
les litografies de la vida
que s'escapcen com les ungles.
El poeta és el tipògraf de la fosca,
l'arquitecte de la soledat,
l'acròbata de la por,
l'arqueòleg del silenci.
Té els llavis humils, color cru,
que aboquen vinagre.
Mentre tem l'alba humida,
destil·la la ficció.

Els poetes no tenen rostre.

Amaguen la fesomia
amb la calç
de la pàgina en blanc.
Graten el silenci
i vacil·len.
Es gelen de crepuscle,
tastant l'absència.
Beuen la penombra
i es llancen al Sena.
Emmudeixen
com el declivi dels astres.
Lacònics beuen l'alba
i s'assacien d'alenades
amb l'aritmètica del dolor,
com naufrags inútils
que ensumen l'alè de la sal
i miren com es tria
el tel de la lluna.
Ignoren la vida
o la callen.
Potser invoquen la nit
o la beuen.

Joan Perelló

Aquests poemes són un avanç del poemari *Manual d'ansia*, de propera aparició dins la col·lecció La sinia d'El Tall, que dirigeix Jaume Pomar, de la Editorial El Tall

JOAN PERELLÓ I GINARD va néixer l'any 1953 a Campos (en el Migjorn de Mallorca). Com a poeta, l'any 1973, es donà a conèixer amb el llibre col·lectiu *Temptant l'equilibri*, (signat per Lleonard Muntaner, Damià Pons, Guillem Soler i per ell mateix), en el que, amb el títol *És massa difícil*, va incloure alguns dels seus poemes.

Ha publicat els poemaris *Sempre trobaré algun dolor* (1973) i *Baf de llavis* (1975), amb el que va guanyar el premi «Andreu Roig» a la Festa de les Lletres de Campos. El 1997, amb l'obra *Carasses*, va ser guardonat amb el «Bernat Vidal i Tomàs» d'aquell any. Després d'aquella data, ha escrit *La set del viatger* (2001) i *Sal de Migjorn* (2002). Un poema inèdit seu en prosa, titulat *Jazz*, va ser publicat en la portada del número 1 de *S'Esclop* [1ª època, maig-juny 1999].

Literàriament, Joan Perelló opta per tècniques avantguardistes i usa formes com el vers lliure i el poema en prosa. La seva aportació poètica es basa, sobretot, en una fonda reflexió sobre la vida.

CÒPIES DIGITALS

11 X 15 A 0,15 €

PER A MÉS DE CENT CÒPIES I DES DE LA PRIMERA CÒPIA EN 24 HORES

**Som els més barats
del barri amb
la millor qualitat del món**

**Número 1 en
revelat digital**

70^è Aniversari
1935 - 2005

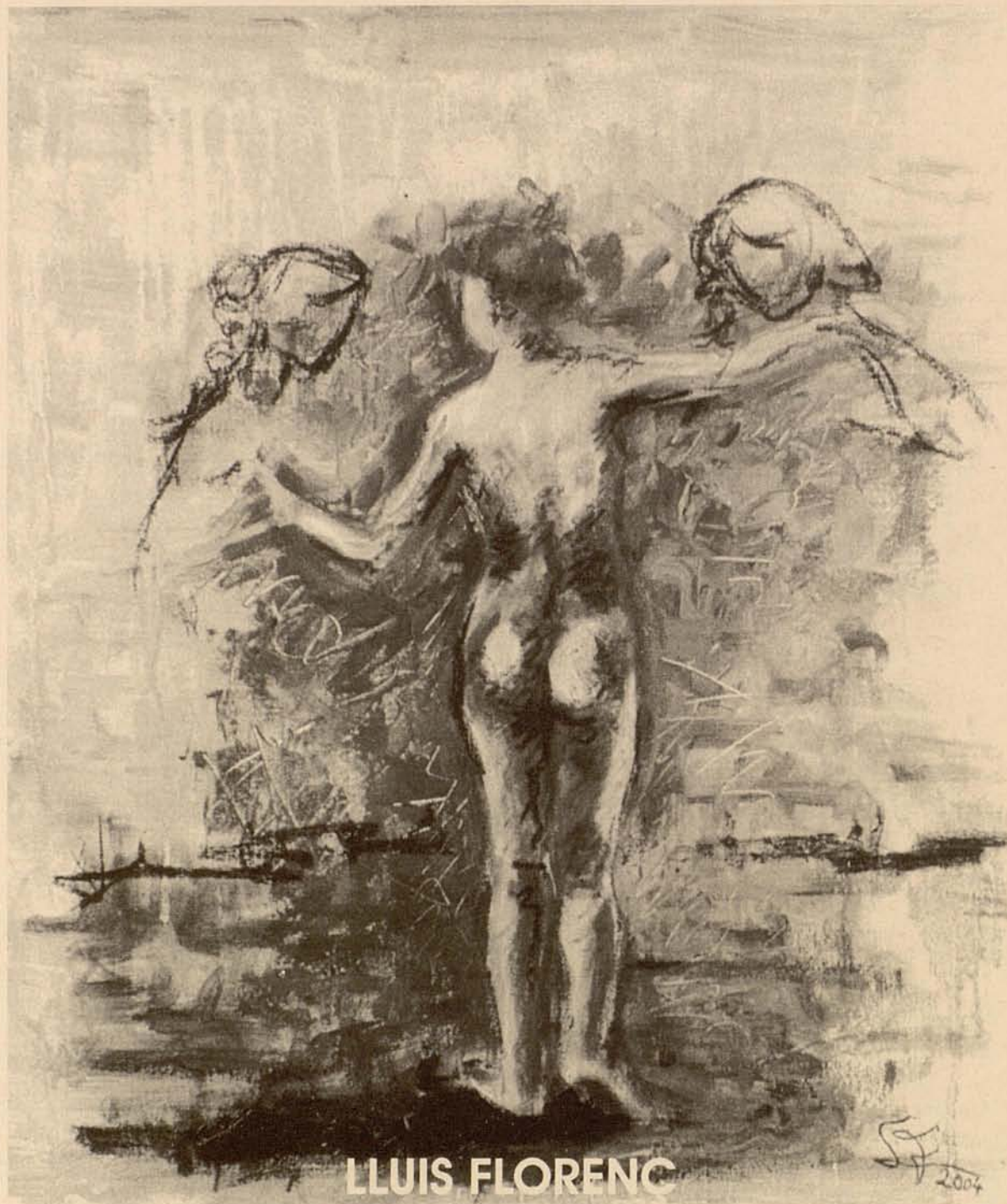
**Carrer Oms, 47
07003 Palma
telèfon 971 72 14 20**

CÒPIES DIGITALS AL MOMENT PER NOMÉS 0,20 € PER UNITAT

Limones, Magdalena Vidal

Cartell de l'exposició de **Lluís Florenc**, mes d'abril de 2005

LLUIS FLORENC

AIRE ACONDICIONADO - EQUIPAMIENTO HOTELERO

HUMICLIMA

SERVICIO Y GARANTIA

www.humiclimate.com

ISO 9002

HUMICLIMA - Camí Vell de Bunyola, 39 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas 971 431 216 - S.A.C. 971 431 090 - Fax 971 200 228 - 971 754 751 - E-mail: humiclimate@humiclimate.com

KLIMA HOTELS - Avda. 16 de Julio, 53 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas y S.A.C. 971 900 390 - Fax 971 900 395 - E-mail: klimahotels@ano.com